

EUROOPA ÜHENDUSTE KOMISJON

Brüssel, 26.5.2004
KOM(2004) 223 lõplik

**KOMISJONI ARUANNE NÕUKOGULE, EUROOPA PARLAMENDILE JA
EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE**

alkoholi ja alkoholsete jookide suhtes kohaldatavate aktsiisimäärade kohta

**(esitatud vastavalt nõukogu direktiivi 92/84/EMÜ (alkoholi ja alkoholsete jookide
aktsiisimäära ühtlustamise kohta) artiklile 8)**

SISUKORD

<i>KOKKUVÕTE</i>	4
<i>A. Alkoholi ja alkoholsete jookide aktsiisimäärad</i>	4
<i>B. Alkoholi ja alkoholsete jookide aktsiisimaksu struktuur</i>	5
1. Sissejuhatus	6
1.1. Ühenduse aktsiisisüsteem	6
1.2. Alkoholsete jookide aktsiisimaks	6
2. Aktsiisimaksu määrade ja struktuuri läbivaatamine	8
2.1. Üldised märkused	8
2.2. Komisjoni esimene aruanne	9
3. Käesoleva (teise) aruande ulatus	9
3.1. Üldist	9
3.2. Siseturu toimimine	10
3.3. Konkurents alkoholsete jookide vahel	15
3.4. Määrade tegelik väärtus	17
3.5. Asutamislepingu üldeesmärgid	19
3.5.1. Tervishoiu- ja sotsiaalpoliitika	19
3.5.2. Põllumajanduspoliitika	20
3.5.3. Euroopa Liidu laienemine	22
3.6. Uurimisperiood	22
4. Alkoholsete jookide suhtes kohaldatava aktsiisimaksu struktuur	22
4.1. Veini ja vahuveini erinev kohtlemine	23
4.2. Tooteliikide määramiseks kasutatavate CN-koodide (tollinomenklatuuri koodide) kohandamine	23
4.3. Toodete liigitamine aktsiisi eesmärkidel	24
<i>JÄRELDUSED</i>	27

<i>LISA A</i>	28
<i>LISA B1</i>	29
<i>LISA B2</i>	31
<i>LISA B3</i>	33
<i>LISA B4</i>	35
<i>LISA C</i>	37

KOKKUVÕTE

A. ALKOHOLI JA ALKOHOLSETE JOOKIDE AKTSIISIMÄÄRAD

Käesolev aruanne käsitleb ühenduse õigusaktide olukorda alkoholi ja alkoholsete jookide aktsiisimäärade valdkonnas. Kõnealused õigusaktid jõustusid 1993. aasta 1. jaanuaril ning neid ei ole tänaseni muudetud. Käesoleva aruande koostamise põhjuseks on alkoholi ja alkoholsete jookide aktsiisimäära ühtlustamist käsitleva nõukogu 19. oktoobri 1992. aasta direktiivi 92/84/EMÜ artikkel 8, mis näeb ette alkoholsete jookide aktsiisimäärade regulaarse läbivaatamise.

Aruanne keskendub peamiselt järgmistele punktidele: siseturu nõuetekohane toimimine, konkurents eri liiki alkoholsete jookide vahel, aktsiisimäärade tegelik väärtus ja asutamislepingu üldesmärgid.

Seoses **siseturu toimimisega** märgitakse aruandes, et maksupiiride kaotamine 1993. aastal ning jätkuvalt suured erinevused liikmesriikides alkoholsete jookide suhtes kohaldatavate aktsiisimäärade vahel põhjustasid mitmeid probleeme, mis häirivad siseturu nõuetekohast toimimist. Nimetatud probleemid tulenevad mõnikord toodete liiga suurest maksukoormusest võrreldes nende alusväärtusega ning asjaolust, et osade liikmesriikide aktsiisimäärade vahel on olulised lahknevused. Kõnealused lahknevused võimaldavad õigusaktidega kooskõlas olevate piiriüleste ostude tegemist, kuid ka pettusega seotud tehinguid, mis avaldavad mõju kõrgete aktsiisimääradega liikmesriikide turgudele ning mille tagajärjeks on sageli maksustamisest tulenevad konkurentsimoonutused, kaubandushäired ja isikute vaba liikumise piiramine. Täiendav ühtlustamine aitaks oluliselt kaasa nimetatud siseturu probleemidele pikaajalise lahenduse leidmisele.

Seoses **eri liiki alkoholsete jookide vahelise konkurentsiga** ilmneb, et üldjuhul ei oma aktsiisimäära kindlaksmääramisel otsustavat rolli see, mil määral eri liiki alkoholsete joogid omavahel konkureerivad, ning et nõudlus teatavat liiki alkoholsete jookide järele ei sõltu oluliselt selle omahinna muutustest ega ka konkureerivate alkoholsete jookide hinnamuutustest.

Lisaks järeldatakse aruandes, et **minimaalsete aktsiisimäärade tegeliku väärtuse** säilitamiseks võiksid liikmesriigid kaaluda nimetatud määrade kohandamist ligi 24% võrra, mis peegeldaks 1993. aasta 1. jaanuari ja 2002. aasta 31. detsembri vahel aset leidnud inflatsiooni. Taoline aktsiisimäärade kohandamine on vajalik, vältimaks minimaalsete määrade tähendusetuks muutumist aja jooksul.

Ning viimaks pööratakse seoses **asutamislepingu üldesmärkidega** eritähelepanu ühelt poolt alkoholsete jookide maksustamise ning teiselt poolt tervishoiu- ja põllumajanduspoliitika omavahelisele seotusele. Tervishoiupoliitika suhtes märgitakse, et enamik liikmesriike ei võta aktsiisimäärade kehtestamisel üldjuhul tervishoiukaalutlusi arvesse. Põllumajanduspoliitika seisukohalt on veini maksustamine endiselt väga vastuoluline küsimus. Samas kui veini tootvad liikmesriigid peavad vajalikuks jätta endale võimalus kohaldada veini suhtes 0%-list aktsiisimäära, väidavad osad liikmesriigid, et alammäärade muutmine peaks eeldama aktsiisimaksu positiivse alammäära kehtestamist veini suhtes. Veini tootvad liikmesriigid leiavad, et veini suhtes kohaldatav 0%-line alammäär on vajalik lisameede edendamaks ühte veinituru ühise korralduse peamist poliitilist eesmärki, täpsemalt tasakaalustatud

туруолукорда. Seoses **Euroopa Liidu laienemisega** märgitakse, et kõik uued liikmesriigid kohustusid alates 2004. aasta 1. maist kohaldama minimaalseid või kõrgemaid määrasid.

B. ALKOHOLI JA ALKOHOLSETE JOOKIDE AKTSIISIMAKSU STRUKTUUR

Direktiivi 92/84/EMÜ artikkel 8 nõuab komisjonilt ainult kõnealuses direktiivis sätestatud aktsiisimäärade läbivaatamist. Samas leiab komisjon, et arvesse tuleks võtta ka maksustamise struktuuri muutusi, sest see küsimus on aktsiisimäärade küsimusega lähedalt seotud. See kehtib eelkõige struktuuri käsitlevas direktiivis (92/83/EMÜ) määratletud alkoholsete jookide liigitamisega seotud küsimuste kohta. Aruandes tuuakse esile järgmised kolm nõupidamisprotsessi jooksul tekkinud küsimust, mis nõuavad eritähelepanu:

1. Küsimus selle kohta, kas **tuleks säilitada liikmesriikide võimalus maksustada gaseerimata ja gaseeritud alkoholsete jooke erinevalt.**
2. **Vajadus ajakohastada direktiivis 92/83/EMÜ sätestatud viiteid koondnomenklatuuri koodidele**, millega määratletakse maksustamise eesmärgil alkoholsete jookide liigid, et võtta arvesse alates 1992. aastast CN-koodides toimunud võimalikke muudatusi ning lihtsustada nii ettevõtjate kui ka ametkondade olukorda. Lisaks võiks kohaldatavate CN-koodide ajakohastamine toimuda tulevikus kooskõlas direktiivi 92/12/EMÜ artiklis 24 sätestatud menetlusega.
3. Nii ettevõtjad kui ka riikide ametkonnad on juhtinud komisjoni talituste tähelepanu probleemidele seoses **alkoholsete jookide liigitamisega direktiivis 92/83/EMÜ ettenähtud kategooriatesse**, kaevates sama toote erinevate liigituste ning sellest tulenevalt ka erineva maksustamise üle eri liikmesriikides. Käesolevas aruandes on nimetatud probleemi kirjeldatud ning esitatud peamised asjaga seonduvad küsimused.

Võttes arvesse probleemi keerukust ja selle paljusid poliitiliselt tundlikke aspekte ning asjaolu, et komisjon otsustas 2002. aasta septembris mitte teha ettepanekut veini suhtes minimaalse aktsiisimäära kohaldamise kohta, ei ole käesolevale aruandele lisatud direktiivi ettepanekut. Käesoleval hetkel on aruande eesmärk käivitada nõukogus, Euroopa Parlamendis ja Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitees laiem arutelu. Komisjon otsustab kõnealuse arutelu tulemuste põhjal, kas esitada ettepanekud mõne või kõigi kõnealuses aruandes tõstatatud küsimuste osas.

1. SISSEJUHATUS

1.1. Ühenduse aktsiisüsteem

1. Aktsiisimaksud on maksud, mida kogutakse selliste kaupade nagu näiteks alkohoolsed joogid, tubakatooted ja mineraalõlid tarbimise pealt. Nimetatud toodete suhtes kohaldatav aktsiisimaks on liikmesriikide jaoks oluline tuluallikas, moodustades kokku ligi 1,8%–4,5% nende SKT-st (**vt lisa A**). Kuna liikmesriigid võivad aktsiisimäärasid riiklikul tasandil ise määrata, eeldusel et need on kooskõlas ühenduse alammääradega, on aktsiisimäärad liikmesriigiti erinevad. Oma määrade kinnitamisel võivad liikmesriigid võtta arvesse nii eelarvekaalutlusi kui ka selliseid tegureid nagu tervishoid, põllumajanduspoliitika, pettuste ja kõrvalehoidmise oht, tööhõive, teiste liikmesriikide aktsiisimäärad, siseturu toimimine jms.
2. Kehtiv kord võeti kasutusele 1. jaanuaril 1993. aastal, tulenevalt 1985. aastal alustatud aruteludest seoses siseturu lõpuleviimist käsitleva valge raamatuga¹ ja seejärel esitatud ettepanekust alkoholi ja alkoholsete jookide aktsiisimaksu ühtlustamise kohta,² milles komisjon tegi ettepaneku kõigi kolme eespool nimetatud tooteliigi, sealhulgas alkoholsete jookide aktsiisimäärade täieliku ühtlustamise kohta. Nõukogu otsustas siiski nimetatud lähenemist mitte kohaldada ning lükkas tagasi ka komisjoni 1989. aastal esitatud muudetud lähenemise,³ mis ühendas alam- ja sihtmäärasid, ning ühtlustamine hõlmas seega vaid maksustamisega seotud struktuure. Määrade osas kehtestati vaid alammäärad.
3. Aktsiisiga maksustatavad kaubad liiguvad liikmesriikide vahel peamiselt aktsiisi peatamise korra alusel.⁴ Ettevõtjad, kes soovivad taolise korra alusel kaupu vedada, peavad saama loa oma asukohajärgselt liikmesriigilt. Saadetistele tuleb lisada haldusdokument või sellega võrdväärne äridokument ning kaubad maksustatakse sihtliikmesriigis. Erasikud võivad osta vabalt valitud liikmesriigis aktsiiga maksustatud kaupu ning vedada neid teise liikmesriiki ilma vorminõudeid täitmata ning aktsiisi uuesti tasumata tingimusel, et kaubad on ostetud isiklikuks kasutamiseks ning et nimetatud erasikud transpordivad need sihtliikmesriiki.

1.2. Alkoholsete jookide aktsiisimaks

4. Alkoholi ja alkoholsete jookide aktsiisimaksu käsitlev ühenduse raamistik on sätestatud kahes direktiivis. Alkoholi ja alkoholsete jookide aktsiisimaksude struktuuri ühtlustamist käsitlevas nõukogu direktiivis 92/83/EMÜ⁵ on sätestatud aktsiisiga maksustatavate toodete üldised määratlused, millega tagatakse kõigile toodetele liikmesriikides samasugune kohtlemine. Struktuuri käsitlevas direktiivis on samuti täpsustatud aktsiisimaksu arvutamise viis ning kriteeriumid, mille alusel

¹ KOM(85) 310, 14.6.1985.

² KOM(87) 328 lõplik/3, 10.11.1987 (EÜT C 250, 18.9.1987, lk 4).

³ KOM(89) 527, 7.12.1989 (EÜT C 12, 18.1.1990, lk 12).

⁴ Nõukogu direktiiv 92/12/EMÜ, 25. veebruar 1992, aktsiisiga maksustatava kauba üldise korralduse ja selle kauba valdamise, liikumise ning järelevalve kohta (EÜT L 76, 23.3.1992, lk 1), viimati muudetud nõukogu 14. aprilli 2003. aasta määrusega (EÜ) nr 807/2003 (ELT L 122, 16.5.2003, lk 36).

⁵ Nõukogu direktiiv 92/83/EMÜ, 19. oktoober 1992, alkoholi ja alkoholsete jookide aktsiisimaksude struktuuri ühtlustamise kohta (EÜT L 316, 31.10.1992, lk 21).

võidakse teatavate toodete suhtes kohaldada aktsiisivabastust või vähendatud aktsiisimäärasid.

5. Alkoholi ja alkoholsete jookide aktsiisimäärade ühtlustamist käsitlevas nõukogu direktiivis 92/84/EMÜ⁶ on sätestatud iga tooteliigi aktsiisimaksu alammäärad. Kõnealused alammäärad, millest kõrgemaid võivad liikmesriigid siseriiklikult kehtestada, on järgmised:

Tooteliik (iga tooteliigi täpse määratluse võib leida direktiivist 92/83/EMÜ)	Direktiivis sätestatud alammäär
Vein ja muud kääritatud joogid, v.a vein ja õlu	0 eurot toote hektoliitri kohta
Õlu	0,748 eurot lõpptoote hektoliitri ja Plato kraadi kohta või 1,87 eurot lõpptoote hektoliitri ja alkoholisisalduse kohta
Vahesaadused (nt kangendatud veinid; liköörveinid)	45 eurot toote hektoliitri kohta
Etanool ja alkohoolsed joogid	550 eurot puhta alkoholi hektoliitri kohta <i>Märkus: Liikmesriigid, kes kohaldavad kuni 1000 euro suurust määra, ei või oma siseriiklikku määra vähendada. Liikmesriigid, kes kohaldavad suuremat määra kui 1000 eurot, ei või vähendada oma siseriiklikku määra allapoole nimetatud summat.</i>

6. Kõnealuste alammäärade kasutuselevõttuga 1993. aastal pidid 12-st liikmesriigist 7 tollal kehtinud määrasid suurendama.⁷ Liikmesriigid võivad kehtestada kõnealustest alammääradest kõrgemad siseriiklikud määrad. Selle tulemusena on ühenduses kohaldatavad maksumäärad erinevad, mis kajastab erinevaid siseriiklikke poliitilisi kaalutlusi. Lisades B1–B4 on esitatud põhjalik ülevaade 1. mail 2004. aastal liikmesriikides, sealhulgas ka nimetatud päeval EL-ga ühinenud liikmesriikides iga tooteliigi suhtes kohaldatud aktsiisimäärade kohta.
7. On märkimisväärne, et nõukogu direktiivi 92/84/EMÜ vastuvõtmise protokollis märgitud avalduses kohustusid liikmesriigid kohtlema komisjoni ettepanekus KOM(89) 527 esitatud sihtmäärasid viitemääradena, mille järgi nad püüavad oma siseriiklikke määrasid kohandada. Nimetatud sihtmäärad on järgmised:

⁶ Nõukogu direktiiv 92/84/EMÜ, 19. oktoober 1992, alkoholi ja alkoholsete jookide aktsiisimäärade ühtlustamise kohta (EÜT L 316, 31.10.1992, lk 29).

⁷ Õlle osas: Saksamaa, Kreeka, Prantsusmaa ja Luksemburg.
Kangete alkoholsete jookide osas: Kreeka, Hispaania, Itaalia ja Portugal.

Etanool ja kanged alkohoolsed joogid	1398,1	eurot puhta alkoholi hektoliitri kohta
Vein	18,7	eurot toote hektoliitri kohta
Vahuvein	33	eurot toote hektoliitri kohta
Õlu	1,496	eurot lõpptootte hektoliitri ja Plato kraadi kohta
Vahesaadused	93,5	eurot toote hektoliitri kohta

Praktikas ei ole liikmesriigid nimetatud sihtmäärade oma siseriiklike määrade muutmisel alati arvesse võtnud, vaid on kasutanud avalduses pakutud paindlikku lähenemist, mis lubab konkreetsetel põhjustel ja eelkõige eelarvevajaduste tõttu kohandada aktsiisimäärade erinevalt kavandatud viitemääradest.

8. Järgmises tabelis on esitatud alammäärad iga tooteliigi puhul, väljendatuna eurodes hektoliitri ja alkoholisisalduse kohta ning alammäärad toote liitri kohta selle tavapärase alkoholisisalduse puhul.

Tooteliik	Alammäär hektoliitri ja alkoholisisalduse kohta	Alammäär toote liitri kohta selle tavapärase alkoholisisalduse puhul
Vein ja muud kääritatud joogid, v.a vein ja õlu	0 eurot	Vein (12°) 0 eurot
Õlu	1,87 eurot	Õlu (5°) 0,1 eurot
Vahesaadused	2,5 eurot	Vahesaadused (18°) 0,45 eurot
Etanool ja kanged alkohoolsed joogid	5,5 eurot	Kanged alkohoolsed joogid(40°) 2,2 eurot

9. Keskmiselt moodustab alkoholsete jookide aktsiisimaksudest saadav tulu **10,5% kõigist aktsiisimaksudest saadavast tulust** ehk **0,29% liikmesriikide kogu SKT-st** (vt ülevaadet liikmesriikide kaupa **lisas A**).

2. AKTSIISIMAKSU MÄÄRADE JA STRUKTUURI LÄBIVAATAMINE

2.1. Üldised märkused

10. Direktiivi 92/84/EMÜ artiklis 8 on sätestatud, et nõukogu vaatab iga kahe aasta järel komisjoni aruande alusel ning vajaduse korral komisjoni ettepanekul läbi nimetatud direktiivis sätestatud aktsiisimäärad ning võtab pärast Euroopa Parlamendiga konsulteerimist ühehäälselt vastu vajalikud meetmed. Komisjoni aruandes ja nõukogus läbivaatamisel võetakse arvesse siseturu nõuetekohast toimimist, eri liiki alkoholsete jookide omavahelist konkurentsi, aktsiisimäärade tegelikku väärtust ning asutamislepingu üldesmäärke.

2.2. Komisjoni esimene aruanne

11. 1995. aastal esitas komisjon oma esimese aruande, milles käsitleti lisaks alkoholsetele jookidele ka tubakat ja mineraalõlisisid.⁸ Sellega koos ettepanekut ei esitatud. Aruandes märgiti, et alkoholsete jookide suhtes kohaldatavad aktsiisimäärad olid püsinud väga pikka aega muutumatuna. Selles viidati, et määrade muutumus viitas sellele, et 0%-lise aktsiismäära kohaldamine veini suhtes võiks piirata teiste alkoholsete jookide suhtes kohaldatavates määrades tehtavaid muudatusi samas liikmesriigis ja selle naaberliikmesriikides. Aruandes järeldati, et enne lõplike otsuste tegemist tuleb alkoholi maksustamise küsimust täiendavalt uurida ning konsulteerida kõigi huvitatud isikutega. Vahepeal võisid liikmesriigid, kelle määrad olid alammääradega võrdsed või neile lähedased, säilitada olemasolevad määrad, et vältida määrade kohustusliku kohandamisega kaasnevat võimalikku kaubavahetuse moonutamist.
12. Huvitatud isikutega konsulteerimise raames otsustas komisjon korraldada 1995. aasta novembris Lissabonis aktsiisimaksu alase konverentsi. See oli jätkuva konsultatsiooniprotsessi esimene etapp. Konverentsi eesmärk oli hinnata alates 1993. aasta jaanuarist kehtinud ühenduse aktsiisimaksu korra toimimist ning eelkõige abistada komisjoni edasise aktsiisipoliitika kavandamisel. Konverentsil kinnitati aruandes välja toodud raskusi ning kaubandus- ja tervishoiuühingute ja liikmesriikide vaateid, kuid võimalikke lahendusi ei leitud.
13. 19. septembril 1996 võttis Euroopa Parlament vastu arvamuse⁹ komisjoni poolt teostatud läbivaatamise kohta ning tegi komisjonile ülesandeks vaadata läbi kehtivad direktiivid ning esitada asjakohased muutmissettepanekud koos mitmete soovituslike juhistega ning teha tööd õiglase maksusüsteemi suunas, mille puhul ei moonutata alkoholsete jookide konkurentsi

3. KÄESOLEVA (TEISE) ARUANDE ULATUS

3.1. Üldist

14. Nagu eespool viidatud, on käesoleva aruande eesmärk vaadata üle alkoholi ja alkoholsete jookide aktsiisimäärad, võttes arvesse siseturu nõuetekohast toimimist, eri liiki alkoholsete jookide omavahelist konkurentsi, aktsiisimäärade tegelikku väärtust ning asutamislepingu üldeesmarke, nagu näiteks tervishoiu- ja põllumajanduspoliitikat.
15. Käesolevale aruandele eelnes konsultatsiooniprotsess. Komisjoni talitused palusid liikmesriikidel esitada küsimustiku põhjal oma arvamused kõigi vaatlusaluste küsimuste kohta. Kuna kõnealune konsultatsiooniprotsess algas 2001. aastal, ei hõlmanud see liikmesriike, kes ühinesid EL-ga 1. mail 2004. aastal. Selle tulemusena ei kajastu nende vaated käesolevas aruandes. Kaubandus- ja tervishoiuühingutel paluti samuti esitada oma seisukohad ning neil oli võimalus arutada küsimust komisjoniga peetud kahepoolsetel kohtumistel.

⁸ KOM(95)285, 13.9.1995.

⁹ EÜT C 320, 28.10.1996, lk 205.

16. Ühe arvessevõetava küsimuse puhul – alkoholsete jookide vaheline konkurents – palus komisjon sõltumatul konsultandil hinnata taolise konkurentsi ulatust (edaspidi “konkurentsiuuring”). Lisaks hõlmas uuring alkoholsete jookide tarbimise suundumusi ning nende põhjuseid (nt maksustamise muutused). Peale selle uuriti mitme liikmesriigi puhul eraisikute piiriüleste ostude küsimust ning selliste kaupade ebaseaduslikku piiriülest liikumist, mille pealt on maksud tasutud.¹⁰ (vt viiteid uuringu tulemustele lõigetes 41, 42, 58).

3.2. Siseturu toimimine

17. Käesolev peatükk uurib liikmesriikides kohaldatavate aktsiisimäärade mõju alkoholsete jookide siseturu nõuetekohasele toimimisele.
18. Küsimuse käsitlemisel eristati esimeses aruandes ühendusesisese aktsiisikaupade liikumise osas kolme laiemat kategooriat: kaubanduslik liikumine aktsiisimaksu peatamisega, äritehingud kaupadega, mille pealt on maksud tasutud ja kaupade liikumine eraisikute kaudu. Kõnealust eristust on kasutatud ka käesoleva aruande puhul.

Kaupade kaubanduslik liikumine aktsiisi peatamise korra alusel

19. Esimeses aruandes jõuti järeldusele, et seadusliku kaubavahetuse osas toimis ühenduse aktsiisisüsteem tervikuna suhteliselt hästi, vaatamata suurtele erinevustele eri liikmesriikide aktsiisimäärade vahel. Kuna kaubad liiguvad aktsiisi peatamise korra alusel, mille kohaselt makstakse aktsiisi sihtliikmesriigis kõnealuses liikmesriigis kehtivate määrade kohaselt, on ebatõenäoline, et määrade erinevused moonutavad oluliselt kõnealusel turustusahela tasandil tegutsevate äriühingute valikut või konkurentsi. Seda on kinnitanud ka liikmesriigid.
20. Esimeses aruandes jõuti samuti järeldusele, et raskem on hinnata jätkuvalt erinevate määrade ja piirikontrolli kadumise mõju kõnealuses valdkonnas esinevatele pettustele ning et taoliste pettuste kasvu kohta on liiga vara järeldusi teha. Siiski, vahetult pärast kõnealuse aruande esitamist väljendasid liikmesriigid muret aktsiisi valdkonnas kasvavate pettuste üle. Selle tulemusena moodustati 1997. aasta algul kõrgetasemeline pettustealane tööühm aktsiisimaksude valdkonnas, kuhu kuulusid liikmesriikide ja komisjoni esindajad. Nimetatud ühm pidi tegema kindlaks pettuste iseloomu ja ulatuse ning reguleerimis- ja järelevalvesüsteemi puudujäägid ja kitsaskohad ning soovitada kõnealuste süsteemide jaoks lahendusi ja/või parandusi. 24. aprilli 1998. aasta aruandes¹¹ järeldas tööühm, et tubaka- ja alkoholisektorites esinevate pettuste osakaal oli murettekitavalt kõrge. Liikmesriigid hindasid kogu Euroopa Liidu alkoholisektoris saadud kahju 1996. aastal ligikaudu 1,5 miljardile eurole (ligi 8% alkoholsete jookide pealt laekunud aktsiisist). Tubakatoodete puhul hindasid liikmesriigid 1996. aastal saadud kahju ligikaudu 3,3 miljardile eurole (ehk 7,5% tubakatoodete pealt laekunud aktsiisist). Aruandes leiti samuti, et alkoholisektoris esinevad pettused olid reeglina seotud ühendusesisese hoiustamis- ja

¹⁰ “Alkoholsete jookide vahelise konkurentsi uuring”, Customs Associates Ltd., veebruar 2001. Kõnealuse uuringu kokkuvõte on kättesaadav järgmisel veebilehel:

http://europa.eu.int/comm/taxation_customs/publications/reports_studies/report.htm

¹¹ Kõrgetasemelise pettustealase tööühma aruanne alkoholi- ja tubakasektori kohta, mille majandus- ja rahandusministrite nõukogu kiitis heaks 19. mail 1998.

veosüsteemi kuritarvitamisega. Tegemist on ulatuslike pettustega, mis mõjutavad kõrgeid aktsiisimäärasid kohaldavate liikmesriikide turge. Saamatajäänud suur maksutulu tähendab loomulikult kelmide võimalust kiiresti suurt kasumit teenida. Aruandes viidati asjaolule, et nimetatud kasum tuleneb toodete väga kõrgeist maksukoormusest võrreldes nende alusväärtusega ning mõningatel juhtudel ka suurtest erinevustest eri liikmesriikide aktsiisi- ja käibemaksumäärades.

21. Mitu liikmesriiki kinnitas küsimustikule antud vastustes kõrgetasemelise pettustealase töörühma aruandes esitatud asjaolusid. Mõned neist (Iirimaa, Ühendkuningriik, Prantsusmaa) teatasid kaupade ümbersuunamisega seotud pettusejuhtumite arvu kasvust, mille korral suunatakse aktsiisi peatamise korra alusel ühest liikmesriigist teise suunduvad kaubad ümber ning sageli liikmesriikidesse, kus kohaldatakse suhteliselt kõrgeid aktsiisimäärasid. Teised liikmesriigid teatasid kolmandatest riikidest pärit alkoholiga seotud salakaubitsemisest (nt Soome juhtum) või koduse destilleerimise ja teistest liikmesriikidest ebaseaduslikult veetud alkoholsete jookide konfiskeerimise lisandumist (nt Rootsi juhtum). Kuid ka suhteliselt madalaid aktsiisimäärasid kohaldavad liikmesriigid (nt Portugal) teatasid alkoholi ja alkoholsete jookide sektoris peamiselt maksude vältimise teel toimunud pettuste sagenemisest. Alkoholisektoris tegutsevad äriühingud on samuti teavitanud komisjoni tollivormistuse tegematajätmisest ühendusesisese või kolmandatesse riikidesse suunduva kauba puhul, mille korral kõnealused äriühingud on kohustatud tasuma aktsiisimakse kaupadelt, mis ei ole ettenähtud sihtkohta jõudnud.
22. Pärast kõrgetasemelise pettustealase töörühma soovitusi on komisjon ja liikmesriigid teinud mitmeid algatusi pettusega võitlemiseks. Näiteks komisjon võttis vastu soovituselae laopidajate kohta¹² ning aktsiisiga maksustatava kauba liikumise ja järelevalvesüsteemi arvutistamise kohta.¹³ Nimetatud algatused tõhustavad kehtivaid reguleerimis- ja järelevalvesüsteeme ning hõlbustavad pettuste ja maksudest kõrvalehoidmise vastast võitlust.

Kauplemine kaupadega, millelt on aktsiis tasutud

23. Esimeses aruandes märgiti, et vaid väike osa ühendusesisestest kaubandustehingutest teostatakse väljaspool aktsiisi peatamise korda. Kahtlemata kehtib see ettevõtjate vaheliste kaubandustehingute kohta, mille suhtes kohaldatakse direktiivi 92/12/EMÜ artiklis 7 sätestatud menetlust. Taolistel juhtudel toimub kaupade liikumine liikmesriikide vahel lihtsustatud haldusdokumendi alusel ning sihtliikmesriigi aktsiisimaksu tasumise tõendamisel makstakse lähteliikmesriigis tasutud aktsiis tagasi. Liikmesriikides ei ole sellega tõsiseid probleeme kaasnenud, kuid üks liikmesriik (Ühendkuningriik) viitas, et on kogenud tõsiseid probleeme pettuse teel esitatud aktsiisi tagastamise nõuetega kaupade puhul, mida ei ole Ühendkuningriigist välja viidudki ja/või mille pealt ei ole Ühendkuningriigis aktsiisi tasutud. Kui Ühendkuningriik muutis tagasimaksmise korra rangemaks, eemaldati tõhusalt kõik võimalused taoliste pettuste esinemiseks. Kõnealune kogemus näitab, et kelmid tegutsevad antud ajahetkel kõige nõrgemaks peetavas süsteemis ning on väga

¹² Komisjoni 29. novembri 2000. aasta soovitus 2000/789/EÜ, millega sätestatakse laopidajate volitamise suunised vastavalt nõukogu direktiivile 92/12/EMÜ seoses aktsiisimaksuga maksustatavate toodetega (EÜT L 314, 14.12.2000 lk 29).

¹³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. juuni 2003. aasta otsus nr 1152/2003/EÜ aktsiisiga maksustatava kauba liikumise ja jälgimise arvutistamise kohta (ELT L 162, 1.7.2003, lk 5).

paindlikud, viies ühe süsteemi tugevdamise korral oma tegevuse üle teise süsteemi. Seega ei saa süsteemide tugevdamise eesmärgil käsitleda ühtegi süsteemi eraldiseisvana.

24. Käesoleva valdkonna puhul on põhiline tähelepanu nõudev muudatus kaugmüük (otse või kaudselt müüja poolt või nimel lõpptarbijatele lähetatud või veetud kauba müük). Suur hulk liikmesriike teatasid lõpptarbijatele suunatud kaugmüügi kasvust, eelkõige veini ja kangete alkoholsete jookide sektoris, seoses internetikaubanduse arenguga. Taolise müügi suhtes kohaldatakse direktiivi 92/12/EMÜ artiklis 10 sätestatud menetlust, mille kohaselt tasub aktsiisimaksu sihtliikmesriigis müüja või tema esindaja. Seda liiki kaubanduse kasvule viitasid mitu liikmesriiki, kes on registreerinud teiste liikmesriikide ettevõtjaid aktsiisi tasumiseks kaugmüügi puhul.
25. Samas teatas mitu liikmesriiki (eelkõige kõrget aktsiisimäära kohaldavad riigid), et madala aktsiisimääraga riikides tegutsevad internetimüügifirmad müüvad jätkuvalt kaupu, mille pealt aktsiis on tasutud, kõrgema aktsiisimääraga riigi tarbijatele, ilma sihtriigis asjakohast aktsiisi tasumata. Selle põhjuseks peetakse osaliselt sihtliikmesriigis maksude tasumise korra keerukust ning ka kõnealuse korra nõuetele vastamisega kaasnevaid kulusid, mis on eelkõige väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate puhul sageli ebaproportsionaalsed sooritatud tehingute väärtusega. Kõnealune olukord ei võimalda ettevõtjatel ega kodanikel siseturust täiel määral kasu saada. Muudel juhtudel on alkoholsete jookide pakuvad veebilehed ilmselt loodud selleks, et liikmesriikide aktsiisimäärade erinevust ära kasutada. Teiste liikmesriikide tarbijatele müüakse kaupa posti teel ning on selge, et taolisi saadetisi on siseturu raames raske kontrollida, sest seal kehtib kaupade vaba liikumise õigus.
26. Üldnimetatud kaugmüügi probleeme on põhjalikumalt käsitletud komisjoni aruandes direktiivi 92/12/EMÜ artiklite 7–10 sätete toimimise kohta. Nimetatud aruandes ja sellega kaasnevas direktiivi ettepanekus tehakse ettepanek kaugmüügi korra lihtsustamiseks ning ka alkoholsete jookide kaugmüügi korra mõningaseks liberaliseerimiseks.¹⁴ Täpsema teabe saamiseks tuleks tutvuda komisjoni poolt 2. aprillil 2004. aastal vastu võetud aruande ja ettepanekuga, mis käsitlevad direktiivi 92/12/EMÜ artikleid 7–10.¹⁵

Piiriülesed ostud

27. Kooskõlas siseturu põhimõtetega võivad eraisikud osta vabalt valitud liikmesriigist kaupu, mille pealt maksud on tasutud, ning vedada neid teise liikmesriiki makse uuesti tasumata. Seejuures peavad eraisikud kasutama kaupu enda ja oma perekonna tarbeks ning vedama need ise sihtliikmesriiki (direktiivi 92/12/EMÜ artikkel 8). Selleks, et teha kindlaks, millised aktsiisiga maksustatavad kaubad on reisija ja tema pere isiklikuks tarbeks, peavad liikmesriigid võtma arvesse mitmeid kriteeriume, millest üks on veetavate kaupade kogus (vt direktiivi 92/12/EMÜ artikkel 9). Nimetatud kriteeriumi kohaldamiseks võivad liikmesriigid samuti kehtestada üksnes tõendamiseks kasutatavad suunistasemed. Lisaks tuleks märkida, et kolmel liikmesriigil (Rootsi, Taani ja Soome) lubati 2003. aasta lõpuni kohaldada piiranguid

¹⁴ Antud kontekstis tähendab kaugmüük tehingut, mille puhul aktsiisiga maksustatud kaubad lähetatakse või veetakse tarbijale müüja poolt või nimel. Kaugost tähendab tehingut, mille korral lähetatakse või veetakse kaubad tarbija poolt või nimel.

¹⁵ KOM(2004)227, 2.4.2004.

aktsiisiga maksustatava kauba (sealhulgas alkoholsete jookide) koguste suhtes, mida reisijad võivad teistest liikmesriikidest nende territooriumile tuua ilma täiendavalt aktsiisi tasumata (vt direktiivi 92/12/EMÜ artikkel 26).

28. Piiriüleste ostude ulatuse kohta märgiti esimeses aruandes, et kõnealune nähtus on üsna levinud ning alates 1992. aastast on see veelgi lisandunud, eelkõige nendesse liikmesriikidesse, kes kohaldavad naaberliikmesriikidest oluliselt kõrgemaid aktsiisimäärasid. Aruandes märgiti samuti, et kõik tunnistasid aktsiisimäärade erinevuse olulisust. Kõnealuse küsimuse kohta märkis kõrgetasemeline pettustealane töörühm oma aruandes, et lisaks organiseeritud kurjategijate rühmituste laiaulatuslikele pettustele esines suurel hulgal kehtivate eeskirjade väiksematest rikkumistest tulenevaid pettusi, mis olid seotud maksustatud kaupadega ning mille põhjuseks on suured erinevused liikmesriikide maksumäärade vahel.
29. Küsimustikele antud vastustes ei väljendanud alkoholsete jookide suhtes suhteliselt madalaid maksumäärasid kohaldavad liikmesriigid erilist muret piiriüleste ostude üle ning üldjuhul puuduvad neil andmed taoliste ostude ulatuse kohta. Kõrge maksumääraga liikmesriigid jälgivad kõnealust olukorda põhjalikumalt. Näiteks Ühendkuningriik viib igal aastal läbi uurimuse rahvusvaheliste reisijate seas riigi erinevates sadamates ja lennujaamades. Kõnealuse uurimuse põhjal on hinnatud, et muu hulgas kõigi maksustatud alkoholsete jookide väinaülese salakaubaveo tõttu suurenesid maksudest kõrvalehoidmine ja tekitatud kahjud (aktsiis ja käibemaks) kokku 70 miljonilt naelalt 1992. aastal 285 miljoni naelani 1999. aastal. Kõige enam tekitas kahju õllevedu. Aktsiisimäärade erinevused mängisid selles väga olulist rolli, kuigi oma tähtsus oli ka teistel teguritel, nagu maksueelsed hinnad, vahetuskursid ja sõidukulud. Taani hinnangul moodustasid piiriülesed ostud 2000. aastal 18% õlle, 13,5% veini ja 27% kangete alkoholsete jookide kogutarbimisest Taanis. Rootsis täheldati piiriüleste ostude kasvu 1990-ndate teisel poolel ning selle põhjuseks olid arvatavasti maksuerinevused. 2000. aastal oli piiriüleste ostude maht 1,26 liitrit puhast alkoholi iga 15-aastaseks saanud isiku kohta. See võrdub 17%-ga kogutarbimisest. Kangete alkoholsete jookide puhul oli kõnealune protsent 27%, õlle puhul 12% ning veini puhul 14%. Soomes toimub piirikaubandus peamiselt kolmandate riikidega, mille puhul mängib olulist rolli hinnavahe Soome ning Venemaa ja Eesti hindade vahel. Senini ei ole piirikaubandus teiste liikmesriikidega eriliseks probleemiks olnud, kuid Soome arvates võib see EL laienemise järel muutuda. Mõõdukamaid maksumäärasid kohaldavate liikmesriikide, nagu Belgia ja Madalmaade tootmisharusisesed organisatsioonid on samuti kaevanud negatiivse mõju üle, mida tekitavad nende liikmetele kodanike piiriülesed ostud veini ja vahuveini suhtes 0%-list või sellele lähedast maksumäära kohaldavates liikmesriikides.
30. Taani, Rootsi ja Soome puhul on nende alkoholi ja alkoholsete jookide müügist saadavat tulu mõjutanud või mõjutavad edaspidi nii EL laienemine kui ka 2003. aasta 31. detsembril lõppev luba kohaldada piiranguid teistest liikmesriikidest kõnealuste riikide territooriumile saabuvate reisijate veetava aktsiisiga maksustatava kauba koguste osas, mille korral täiendavat aktsiisi ei tasuta. Kõnealustes liikmesriikides käib jätkuvalt arutelu selle üle, milline mõju võiks taolistel sündmustel olla nende aktsiisimäärade tasemele. Taani vähendas kangete alkoholsete jookide aktsiisimäära alates 2003. aasta oktoobrist 45% ning Soome vähendas alates 2004. aasta 1. märtsist üldisi määrasid (õlle puhul 32%, veini puhul 10% ja kangete alkoholsete jookide puhul 44%). Kõnealuste maksuvähenduste mõju nimetatud liikmesriikide

maksukasumile sõltub uute määrade mõjust kogutarbimisele ning eelkõige sellele, mil määral piiriülesed ostud ja salakaubandus asenduvad kõnealustes riikides regulaarse müügiga.

31. Ülkirjeldatud olukord näitab, et kodanikud kasutavad suurel määral võimalust osta vabalt valitud liikmesriigist kaupu, mille pealt on maksud tasutud, et vedada siis need teise liikmesriiki makse uuesti maksmata. Kõnealune tegevus on täiesti seaduslik ning tegemist on kodanike põhivabadusega siseturul. Lisaks on ilmne, et taoliste piiriüleste ostude põhjuseks on enamjaolt eri liikmesriikide maksuerinevused. Selleks, et teha kindlaks eraisikute veetud kaupade kasutamine isiklikel, mitte ärilistel eesmärkidel, tuleb reisijaid füüsiliselt kontrollida. Kuna sisepiiride süstemaatiline kontrollimine on vastuolus asutamislepingu artiklis 14 sätestatud siseturu aluspõhimõtetega, peaks selline kontroll olema juhuslik (pisteline kontroll) ning see peaks moodustama osa kogu liikmesriigi territooriumit hõlmavast sisemise järelevalve korrast. Taoline kontroll peaks samuti olema vastavuses ühenduse õiguse üldpõhimõtetega ning eelkõige ei tohiks seda teostada omavoliliselt või liiga piiraval viisil.¹⁶ Reisijate kontrollimine ja osade liikmesriikide kontrollimise kord ärritavad sageli reisijaid ning asjaomaste liikmesriikide kohta on komisjonile esitatud mitmeid kaebusi. Reisijad käsitlevad taolise maksukontrolli jätkuvat rakendamist oma vaba liikumise õiguse piiranguna siseturul. Käesolev aruanne ei uuri küsimust, mil määral liikmesriikidel lubatakse reisijaid kontrollida. Samas on selge, et põhjus, miks osad liikmesriigid teostavad endiselt taolist kontrolli eristamaks tegelikke piiriüleseid oste salakaubitsemisest kaupadega, mille pealt maksud on makstud, seisneb suurel määral nende selgelt kõrgemates maksumäärades võrreldes naaberliikmesriikidega.

Siseturu toimimine. Järeldused

32. Eespool esitatud analüüsi põhjal on selge, et maksupiiride kaotamine 1993. aastal ning eri liikmesriikides jätkuvalt väga erinevate maksumäärade kohaldamine alkohoolsete jookide suhtes, tekitab siseturu toimimisele mitmeid probleeme, vaatamata asjaolule, et see on vahel tarbijatele kasulik.
33. Lisaks on nii üksikettevõtjad kui ka mõnede liikmesriikide alkohoolsete jookide tootjaid esindavad organisatsioonid esitanud korduvalt kaebusi maksumäärade suurtest erinevustest põhjustatud konkurentsi moonutamise ja kaubandushäirete kohta. Kõrgeid aktsiisimäärasid kohaldavates liikmesriikides või nende teatavates piirkondades tegutsevad tootjad ja ettevõtjad viitavad kõrgetele maksumääradele ja negatiivsele mõjule, mida pettused ja salakaubandus avaldavad nende tegevusele, ning lisaks sellele ka maksustamisest tulenevatele piiriülestele ostudele (kuigi nad tunnistavad selle seaduslikkust tarbijate seisukohast).
34. Enamik liikmesriike on nõus, et siseturu nõuetekohane toimimine nõuab määrade täiendavat ühtlustamist. Samas puudub ühtne arusaam, kuidas nimetatud eesmärki saavutada. Kõrgeid aktsiisimäärasid kohaldavad liikmesriigid, kes teatavad maksumäärade erinevustest põhjustatud piiriüleste ostude, salakaubanduse ja äripettuste kasvust, rõhutavad vajadust kõiki alammäärasid tõsta. Samas rõhutavad paljud teised, et ka väga kõrgeid aktsiisimäärasid kohaldavad liikmesriigid peavad järeleandmisi tegema. Seoses viimase väitega tuleks märkida, et Taani ja Soome

¹⁶ Seoses sellega vt Euroopa Kohtu otsust kohtuasjas 321/87, 27.4.1991.

alandasid mõni aeg tagasi oluliselt osade alkoholsete jookide suhtes kohaldatavaid maksumäärasid, tulenevalt 2003. aasta 31. detsembril lõppenud loast rakendada piiranguid ühendusesiseste reisijate veetava alkoholi koguste suhtes ning seoses EL eelseisnud laienemisega 1. mail 2004. aastal.

3.3. Konkurents alkoholsete jookide vahel

35. Käesolevas osas on vaadeldud seda, mil määral eri liiki alkohoolsed joogid omavahel konkureerivad ning kas konkureerivate alkoholsete jookide aktsiisimäärasid tuleks ühtlustada.
36. Direktiivis 92/84/EMÜ sätestatud eri tooteliikide suhtes kohaldatavad alammäärad võeti vastu poliitilise kompromissi tulemusena ning need peegeldavad konkurentsiküsimust vaid vähesel määral. Õlle suhtes kehtestati suhteliselt madalad alammäärad, lähtuvalt millest võiks tõlgendada, et õlu konkureerib veiniga, mille suhtes kehtestati 0%-line alammäär. Kangete alkoholsete jookide ning osaliselt ka vahesaaduste (mis sisaldavad destilleeritud alkoholi) suhtes kehtestati tunduvalt kõrgemad määrad, sõltuvalt alkoholisisaldusest, millest võiks järeldada, et nimetatud toodete ning õlle ja veini vahel konkurents puudub või on piiratud.
37. Direktiiv 92/84/EMÜ ei nõua iseenesest, et liikmesriigid määraksid eri tooteliikide suhtes kohaldatavad siseriiklikud määrad lähtuvalt alkoholisisaldusest. Samas peavad nad määrade kehtestamisel võtma arvesse EÜ asutamislepingu üldsätteid ning eelkõige artiklit 90, mille kohaselt ei tohi siseriikliku maksustamisega kohelda erinevalt teistest liikmesriikidest pärit tooteid ega kaitsta kaudselt muid omamaiseid tooteid. Lähtuvalt kõnealusest sättest otsustas Euroopa Kohus (kohtuasjas C-170/78), et juhul kui liikmesriiki ei saa pidada teatava joogi (veini) tootjaks, ei või see riik kõnealust jooki maksustada selliselt, et see kaitseks lähimat omamaist konkurenti (õli) kaitsmisest. Sellest tulenevalt peavad kõik veini mittetootvad liikmesriigid kohaldama veini ja õlle suhtes sarnaseid maksumäärasid, lähtuvalt nende alkoholisisaldusest ega saa maksumäärasid vabalt määrata. Hiljutisemas kohtuasjas (C-166/98) taotleti Euroopa Kohtult eelotsust vastavalt EÜ asutamislepingu artiklile 234 seoses direktiivide 92/83/EMÜ ja 92/84/EMÜ kehtivusega. Küsimus seisnes selles, kas kõnealused direktiivid on kehtetud tulenevalt EÜ asutamislepingust ja eelkõige selle artikli 90 teisest lõikest, sest direktiivides nõuti liikmesriikidelt õlle suhtes kohaldatava aktsiisi tõstmist alammäärani, põhjustades seega maksumäärade erinevuse, mille tulemuseks võib olla õlle ja veini erinev kohtlemine. Kohus otsustas, et viidatud küsimuse uurimisel ei ilmnenu mingeid tegureid, mis võiksid mõjutada kõnealuste direktiivide kehtivust, väites muu hulgas, et liikmesriikidel on piisavalt suur otsustusõigus, et vältida veini ja õlle suhtes kohaldatavate maksumäärade puhul omamaise toodangu kaitsmist asutamislepingu artikli 90 tähenduses.
38. Liikmesriigid on üldjuhul viidanud, et eri tooteliikide omavahelise konkurentsi osakaal ei oma nende tooteliikide suhtes kohaldatavate maksumäärade kehtestamisel määravat rolli. Nad leiavad, et hind ei ole peamine tarbija valikut mõjutav tegur ning et muud tegurid (harjumused, sünnimused, kultuur, kliima) võivad olla sama olulised või veelgi olulisemad. Seetõttu ei võta nad kõnealust küsimust oma määrade puhul reeglina arvesse, välja arvatud ülalnimetatud EÜ asutamislepingu sättest tulenevate nõuete osas. Seda võib näha **lisas C** esitatud tabelist, kus on näidatud erinevate alkoholsete jookide suhtes kohaldatavad maksumäärad väljendatuna hektoliitri alkoholisisalduse kohta. Kõrgeid maksumäärasid kohaldavad liikmesriigid (eelkõige

Taani, Rootsi, Ühendkuningriik ja Iirimaa) rõhutasid küsimustikule antud vastustes siiski, et erinevalt veini tootvatest liikmesriikidest peavad nad lähtuvalt Euroopa Kohtu praktikast maksustama konkureerivad tooted sarnaselt, samas kui liikmesriigid, kes toodavad nii veini kui ka õlut, võivad kohaldada aktsiisimäärasid vabalt, konkurentsiküsimust arvesse võtmata.

39. Õlle- ja veinitootjate arvates ei oma eri liiki alkoholsete jookide omavaheline konkurents väga suurt tähtsust. Eelkõige veinitootjad leiavad, et 0%-lise aktsiisimäära kohaldamisega veini suhtes ei kaasne teistele alkoholsetele jookidele mingeid konkurentsiprobleeme kahel põhjusel. Esiteks väheneb nii laua- kui ka kvaliteetveinide tarbimine 0%-list või sellele lähedast aktsiisimäära kohaldatavates liikmesriikides. Teiseks ei sõltu kõnealuste tootjate arvates erinevate jookide vaheline konkurents nende hinnast, vaid pigem teistest teguritest nagu tavad, kultuur, tarbimise koht ja aeg, mood, vanus, sotsiaalne keskkond ja turustamine.
40. Teisest küljest leiavad kangete alkoholsete jookide tootjad, et praegu kehtivad alammäärad väljendavad siseriiklikes aktsiisipõhimõtetes sisalduva kangete alkoholsete jookide diskrimineerimise institutsionaliseerimist. Nende arvates konkureerivad kõik tooted omavahel teatud määral ning seega tuleks vähendada kangete alkoholsete jookide diskrimineerimist võrreldes õlle ja veiniga, alandades kangete alkoholsete jookide suhtes kohaldatava aktsiisimaksu alammäära. Nad leiavad, et aktsiisimaks võib hindade konkurentsi tulemusena mõjutada ka eri kategooriate alkoholsete jookide turuosasid. Eelkõige kõrgeid maksumäärasid kohaldatavates liikmesriikides on kanged alkohoolsed joogid hinnatundlikumad kui teised alkohoolsed joogid.
41. Eri liiki alkoholsete jookide vahelise konkurentsi uurimisel vaadeldi eri jookide järele oleva nõudluse omahinnaelastsust (teatava tooteliigi järele oleva nõudluse ja selle omahinna vaheline suhe) ning samuti nende tooteliikide nõudluse hinnaelastsust (teatava tooteliigi järele oleva nõudluse ja teiste tooteliikide hindade omavaheline suhe).¹⁷ Nõudluse hinnaelastsus viitab konkurentsi tasemele eri alkoholsete jookide vahel. Enne tulemuste vaatlemist tuleb pöörata tähelepanu kõnealuse lähenemise probleemidele, mida on esile tõstnud konsultant. Esiteks leidis ta, et enamikes liikmesriikides on väga vähe teavet alkoholsete jookide hindade kohta ja/või see ei ole piisavat kvaliteetne, et anda üldhinnanguid alkoholi nõudluse hinnaelastsuse kohta. Lisaks leidis konsultant, et alkoholsete jookide tarbimist ning üleminekuvalmidust üht liiki jookidelt teistele mõjutab hulk tegureid. Näiteks tarbijate eelistused veini tarbimise osas võivad aastatega muutuda, millega kaasneb veinitarbimise kasv teiste alkoholsete jookide arvelt, ehkki see on vastuolus praeguse suundumusega. Seega võib üleminek veinile paljudel juhtudel toimuda sõltumatult veini hindadest võrreldes teiste jookide hindadega, st tarbijad läheksid veinile üle ka siis, kui suhtelised hinnad jääksid aja möödudes stabiilseks. Konsultant viitas, et seetõttu oli eriti raske hinnata hindade mõju tarbimisele, sest üht liiki jookidelt teistele ülemineku puhul võivad tõenäoliselt omada määravat tähtsust

¹⁷

Kõnealuse uuringu järeldused ei piira komisjoni poolt konkurentsialaste juhtumite puhul läbi viidud analüüse.

tarbijate muutuvad eelistused. Samas on teada, et nii kvaliteet- kui ka lauaveinide tarbimine on viimaste aastate jooksul langenud.¹⁸

42. Nende riikide/tootjate puhul, kelle kohta oli piisavalt hinnaandmeid, hindas konsultant nii omahinnaelastsust kui ka nõudluse hinnaelastsust. Enamik konsultandi hinnangutest iga tooteliigi omahinnaelastsuse kohta olid negatiivsed, kuid üsna nullilähedased, mille kohaselt võib järeldada, et kõigi alkoholsete jookide järele olev nõudlus on suhteliselt mitteelastne (nõudlus ei sõltu oluliselt omahinna muutumisest). Konsultandi hinnangud nõudluse hinnaelastsusele näitasid tervikuna samuti suhteliselt suurt mitteelastsust, viidates asjaolule, et ühe alkoholse joogi liigi järele olev nõudlus ei sõltu olulisel määral teiste alkoholsete jookide hindadest.

Konkurents alkoholsete jookide vahel. Järeldused

43. Lähtuvalt erinevatest arvamustest ja konkurentsiuuringu tulemustest on raske kõnealuse küsimuse kohta lõplikke järeldusi teha. Tarbija eelistused teatavate tooteliikide osas sõltuvad mitmetest teguritest, millest üks on hind, mis sõltub omakorda kohaldatavast aktsiisimäärast. See, mil määral tarbija eelistused sõltuvad aktsiisimäärast, on liikmesriigiti erinev ning omab eelkõige tähtsust kõrget maksumäära kohaldatavates liikmesriikides, kus aktsiis moodustab suurema osa hinnast.

3.4. Määrade tegelik väärtus

44. Teiseks tuleb lähtuvalt direktiivi 92/84/EMÜ artiklist 8 vaadelda määrade tegelikku väärtust. Teiste sõnadega seda, kas tuleks arvestada alammäärade kehtestamisest alates aset leidnud inflatsiooni mõju või tuleks see küsimus jätta liikmesriikide otsustada? Vastavalt Eurostati THHI (tarbijahindade harmoneeritud indeks) aastaseid muutusi käsitlevatele andmetele ajavahemikus 1993–2002, oli EL inflatsioonimäär 1. jaanuarist 1993 kuni 31. detsembrini 2002 suurusjärgus 24,04%.¹⁹
45. Nimetatud protsendi kohaldamisel oleksid ümber hinnatud alammäärad järgmised:

¹⁸ EL-15 tasemel on kogutarbimine elaniku kohta vähenenud hinnanguliselt 37 liitrit 1990. aastal 33 liitrini 2002. aastal. Lauaveini tarbimine on vähenenud 20,5 liitrit ligikaudu 15 liitrini. Kõnealused suundumused on paremini märgatavad osades lõunapoolsetes veini tootvates riikides. Kogutarbimine elaniku kohta vähenes näiteks Itaalias 63 liitrit ligikaudu 47 liitrini ja Prantsusmaal ligi 67 liitrit ligikaudu 58 liitrini.

¹⁹ THHI indekseid hakati arvestama alates 1997. aastast. Enne seda põhinesid andmed THHI-indeksitele sarnastel indeksitel. Käesolevalt on kasutatud järgmiseid THHI aastaste muutuste määrasid: 1993: 3,4%; 1994: 2,8%; 1995: 2,8%; 1996: 2,4%; 1997: 1,7%; 1998: 1,3%; 1999: 1,2%; 2000: 1,9%; 2001: 2,2%; 2002: 2,1%.

<i>Toode</i>	<i>Määr väljendatuna</i>	<i>Kehtiv alammäär</i>	<i>Indekseeritud alammäär seisuga 1/1/2003 (kehtiv määr x 1,24)</i>
<i>Vein (sh vahuvein)</i>	Hektoliitri kohta	0 eurot	0 eurot
<i>Õlu</i>	Hektoliitri Plato kraadi kohta või hektoliitri alkoholi- sisalduse kohta	0,748 eurot või 1,87 eurot	0,93 eurot või 2,32 eurot
<i>Vahesaadused</i>	Hektoliitri kohta	45 eurot	56 eurot
<i>Alkohol</i>	puhta alkoholi hektoliitri kohta	550 eurot	682 eurot

46. Taolise väärtuste ümberhindamisega 2004. aasta 1. mail oleksid osad liikmesriigid pidanud oma määrasid tõstma järgmiselt:
- a) õlle suhtes kohaldatava määra tõus seitsmes liikmesriigis (Luksemburg, Saksamaa, Hispaania, Tšehhi, Leedu, Läti, Malta);
 - b) vahesaaduste suhtes kohaldatava määra tõus seitsmes liikmesriigis (Kreeka, Hispaania, Itaalia, Portugal, Ungari, Malta, Küpros);
 - c) kange alkoholi suhtes kohaldatava määra tõus kolmes liikmesriigis (Itaalia, Küpros ja Slovakkia).
47. Küsimustikule antud vastustes väljendas enamik liikmesriike poolehoidu alammäärade tõstmise suhtes, lähtuvalt inflatsioonist, et säilitada määrade tegelik väärtus. Osade liikmesriikide arvates sõltub see siiski veini suhtes positiivse määra kohaldamisest, millega välditaks konkurentsi täiendavat moonutamist veini ning teiste alkoholsete jookidega kauplemise osas, sest ühtlustamine lähtuvalt inflatsioonist, ilma veini suhtes positiivset määra kohaldamata, loob taas 1993. aasta 1. jaanuaril kehtinud olukorra. Esimeses aruandes märgiti, et kohaldatavad aktsiisimäärad olid püsinud pikka aega muutumatuna ning viidati, et sellest lähtuvalt võiks 0%-lise määra kohaldamine veini suhtes piirata teiste alkoholsete jookide suhtes kohaldatavate määrade muutmist samas liikmesriigis või naaberliikmesriigis. Samas on paljud liikmesriigid arvamusel, et eri liikmesriikide olukord on erinev ning sõltub sellistest teguritest nagu tavad ja kultuur, kuid ka tarbimise aeg ja koht.

Määrade tegelik väärtus. Järeldused

48. Alammäärade tõstmisega inflatsiooni arvestamiseks ei kaasne automaatselt tegelike väärtuste kasv. Kui teatavaid alammäärasid ei suudeta viia kooskõlla inflatsiooniga, põhjustaks see teisalt nende tegeliku väärtuse vähenemise. Sellest tulenevalt on taoline alammäärade tõstmine vajalik, säilitamaks määrad, mida nõukogu pidas 1992. aastal minimaalseteks, et tagada siseturu toimimine ilma maksupiirideta.

Käesoleval juhul tuleks märkida, et teiste aktsiisiga maksustatavate toodete (tubakatooted ja mineraalõlid) alammäärasid on tõstetud lähtuvalt inflatsioonist. Praegune alkoholiaktsiisi süsteem põhineb alammääradel ning liikmesriigid võivad tõsta kohaldatavaid määrasid lähtuvalt inflatsioonist, ilma et see muudaks kehtivat süsteemi.

49. Alkohoolsete jookide puhul seostavad mitmed liikmesriigid kõnealust küsimust positiivse alammäära kohaldamisega veini suhtes, mis on jätkuvalt väga vastuoluline küsimus (vt osa 3.5.2.).

3.5. Asutamislepingu üldeesmärgid

50. Direktiivi 92/84/EMÜ artikkel 8 näeb ette, et alkohoolsete jookide suhtes kohaldatavate maksumäärade muutmisel tuleb võtta arvesse asutamislepingu üldeesmärke. Tervishoiu- ja põllumajanduspoliitika, piirkondlikud eesmärgid, maaelu areng ja kultuuriküsimused on samuti käesoleva aruande kontekstis olulised. Muude küsimuste hulgas tuleb käsitleda laienemist ning kavandatud meetmete mõju kandidaatriikidele.

3.5.1. Tervishoiu- ja sotsiaalpoliitika

51. Asutamislepingu artiklis 152 on sätestatud, et suur osa inimeste tervishoiu kaitsest tagatakse kõigi ühenduse põhimõtete ja tegevuste määratlemise ja rakendamisega. Selle küsimuse kohta märgiti esimeses aruandes, et alkoholi maksustamine on üks võimalus piirata ülemäärast tarbimist ning see võib anda positiivseid tulemusi alkoholi tarbimise, alkoholismi ja alkoholi kuritarvitamisega kaasnevate probleemide vähendamise kaudu. Samas on viimaste aastate tervishoiualased aruanded viidanud ka positiivsele mõjule, mida osade alkohoolsete jookide mõõdukas tarbimine võib tervisele avaldada.
52. Küsimustikule antud vastustes viitas enamik liikmesriike, et tervishoiukaalutlused ei mõjuta nende siseriiklikke määrasid, kuigi mõned neist lisasid, et tervishoiuorganisatsioonid avaldavad sellekohast survet. Vaid ühe liikmesriigi puhul (Rootsi) omavad tervishoiualased eesmärgid põhirolli maksumäärade kehtestamisel. Teiste kõrgeid maksumäärasid kohaldavate riikide (näiteks Soome, Ühendkuningriik ja Taani) jaoks ei oma kõnealune küsimus hetkel enam sellist tähtsust nagu varem. Selle põhjusena tõi Ühendkuningriik esile asjaolu, et alkoholi tarbimisega kaasnevate kasutegurite ja ohtude kohta avaldatud teaduslikud arvamused on vastuolulised.
53. Tootjad rõhutavad oma jõupingutusi vastutustundliku alkoholitarbimise edendamisel. Tootjate arvates tarbib enamik Euroopa tarbijaid alkoholi mõistlikult, mõõdukalt ja naudinguga. Lisaks usuvad nad, et alkoholi mõõdukas tarbimine võib avaldada tervisele positiivset mõju, olenemata alkoholse joogi liigist. Nende arvates ei ole kõrge maksustamise kaudu kogutarbimist vähendav poliitika suunatud alkoholi kuritarvitavatele isikutele ning kogemused näitavad, et taolisel lähenemisel võib olla kavandatule vastupidine mõju (nt salakaubitsemine ja ebaseaduslik tootmine).
54. Tervishoiuorganisatsioonid ning eelkõige Eurocare (alkoholi põhjustatud kahju ärahoidmise propageerimine Euroopas) on arvamusel, et maksustamine peaks tagama kõrge hinnataseme, sest hinna ja tarbimise vahel on selge seos. Lisaks leiavad nad, et alkoholi suhtes kohaldatavaid makse tuleks kasutada alkoholi tarbimise

kontrollimiseks rakendatud tegevuste, sealhulgas tervishoiualase hariduse ja alkoholipoliitika uurimise rahastamiseks ning tervishoiuteenuste toetamiseks. Viimase küsimuse suhtes märgivad nad, et majanduskasvu, konkurentsivõime ja tööhõive kohta avaldatud valges raamatus²⁰ tegi komisjon juba ettepaneku alkohoolsete jookide tarbimise väliskulude arvessevõtmiseks sisekuludena. Kuigi Eurocare kutsub üles ettevaatlikkusele alkohoolsete jookide tarbimisele positiivsete mõjude omistamise suhtes, jagab see kõnealuse küsimuse osas arvamust, et alkohoolsete jookide vahelised erinevused on väga väikesed: enamjaolt näib kasu tulenevat veinis, õlles ja kangetes alkohoolsetes jookides sisalduvast alkoholist, mitte nende jookide teistest koostisosadest.

Tervishoiu- ja sotsiaalpoliitika. Järeldused

55. Enamik liikmesriike ei võta tervishoiukaalutlusi määrade kehtestamisel arvesse, kuigi kehtivad EÜ õigusaktid, mis määratleb ainult alammäärad, jätab piisavalt ruumi tervishoiukaalutluste arvestamiseks riikide maksupoliitikas. Igal juhul selleks, et aktsiisimaks omaks pikemas plaanis tähtsust nii kogutarbimise vähendamise kui ka alkoholi kuritarvitamisega kaasnevate välis- või ühiskulude sisekuludena arvessevõtmise seisukohalt, tuleb osade liikmesriikide arvates tõsta alammäärasid lähtuvalt inflatsioonist.

3.5.2. Põllumajanduspoliitika

56. Vastavalt asutamislepingu määratlusele on vein põllumajandustoodet. 25-st liikmesriigist 14-s on veini aktsiisimaks 0% või väga madal (12-s liikmesriigis on see 0% ning Prantsusmaal ja Ungaris väga madal). Positiivse aktsiisimaksu kohaldamine veini suhtes võib mõjutada veini tarbimist ja veinituru ühist korraldust. Veini tootvad liikmesriigid on alati viidanud põllumajanduspoliitikale kui põhjusele, millega õigustatakse 0%-lise aktsiisimäära kohaldamist veini suhtes. Osad neist viitavad veinitootjate raskele olukorrale, mis ei võimaldaks veini suhtes positiivset määra kohaldada.
57. Esimese aruande vastuvõtmise ajal toimus ühise põllumajanduspoliitika raames veinituru ühise korralduse reformimine. Reformi eesmärk oli leida lahendus veini tootvate liikmesriikide olukorrale, mis tulenes veini ületootmisest ja tarbimise vähenemisest, eriti lauaveinide osas. Kõnealune veinituru ühise korralduse reform viidi lõpule 1999. aastal.²¹ Uue ühise turukorralduse eesmärk on ühtlustada paremini veini pakkumist ja nõudlust selle järele. Põhiaspektide hulka kuuluvad piirangud uute istanduste loomisele ning tootmispotentsiaali ümberkorraldamine lauaveinide tootmise vähendamiseks ja selliste liikide kasvatamiseks, mis annavad parema kvaliteediga veini ja vastavad paremini turu vajadustele. Kohandati asjakohaseid turusekkumise meetmeid (peamiselt rahaline toetus veini destilleerimiseks, hoiustamiseks ja veinivirde kasutamiseks muul otstarbel kui veinina). Kohustuslike destilleerimismeetmete arvu vähendati kahele meetmele ning võeti kasutusele erakorraline destilleerimine erandlike turuhäirete korral. Kõnealune uus ühine

²⁰ "Majanduskasvu, konkurentsivõime, tööhõive – väljakutsed ja võimalused 21. sajandi eel - valge raamat" – KOM(93) 700, 5.12.93.

²¹ Nõukogu määrus (EÜ) nr 1493/1999, 17. mai 1999 (EÜT L 179, 14.7.1999).

turukorraldus on edasimineku sihipärasemate meetmete suunas ning kõrgema kvaliteediga toodete kaudu veinikultuuri ümberkorraldamise suunas.

58. Veini suhtes 0%-lise määra kohaldamise poolt on väidetud, et see on vajalik lisameede vältimaks vastuolu ühe veinituru ühise korralduse peamise poliitilise eesmärgiga, täpsemalt tasakaalustatud turuolukorraga. Tõepoolest, positiivse määra kehtestamisele järgnev tarbimise võimalik vähenemine võib avaldada negatiivset mõju turu tasakaalule. Lisaks tuleb taolist tarbimise vähenemist peagi kompenseerida täiendavate turusekkumise meetmetega, peamiselt veinijääkide destilleerimisega alkoholiks. Kõnealuse destilleerimise kõrged kulud kaetakse ühenduse eelarvest. Teisest küljest ei ole 0%-lise määra kohaldamine üldjuhul sihipärane meede, sest see kehtib ka kõrgema kvaliteediga veinide ja importveinide suhtes, mida müüakse järjest enam ning mida on kergem turustada. Lisaks tulenevad peamised struktuuriprobleemid tarbimisharjumuste muutumisest veini tootvates liikmesriikides. Seda ilmestavad konkurentsivõitluse tulemused, mille puhul jälgiti ka erinevate toodete tarbimise muutumist elaniku kohta. Lõunapoolsetes liikmesriikides (Hispaania, Prantsusmaa, Itaalia ja Portugal) on veinitarbimine elaniku kohta viimase kolme kümnendi jooksul märkimisväärselt vähenenud kuigi see on endiselt kõrgel tasemel võrreldes veini mittetootvate riikidega. Seda on osaliselt tasakaalustanud kasvanud nõudlus veini järele neis riikides, mis kohaldavad veini suhtes kõrgeid aktsiisimäärasid ning mida on traditsiooniliselt peetud eelkõige õlut tarbivateks riikideks. Lõuna-Euroopas asuvates liikmesriikides (Kreeka, Portugal, Itaalia ja Hispaania) seevastu on märkimisväärselt kasvanud õlle tarbimine elaniku kohta, samas kui 1990-ndate jooksul on see mõnevõrra langenud paljudes põhjapoolsetes liikmesriikides (Austria, Belgia, Saksamaa, Taani, Ühendkuningriik, Luksemburg ja Madalmaad).
59. Veini tootvad liikmesriigid ja tootjad avaldavad üldiselt tugevat vastuseisu veini suhtes positiivse alammäära kehtestamisele. Nad väidavad, et enamikes veini tootvates liikmesriikides ei ole veini suhtes kunagi aktsiisimaksu kohaldatud, et vein on nende kultuuri lahutamatu osa ning poliitilistel põhjustel oleks väga raske veini kohustuslikus korras maksustada. Nad lisavad, et 0%-list või väga madalat aktsiisimäära kohaldavate veini tootvate liikmesriikide arvele langeb ligi 85% kogu EL veinitarbimisest ning seega viitavad võimalikud siseturu probleemid vaid väikesele osale, st 15%-le EL veinitarbimisest. Samuti väidavad nad, et 0%-line aktsiisimäär veini suhtes on vajalik lisameede toetamiseks veinituru ühise korralduse eesmärke ning et veinituru praeguses olukorras oleks mis tahes uute – sealhulgas ka madalate – kohustuslike maksumäärade kehtestamine veini tootvates riikides kahjulik. Lisaks kardetakse, et sellele võivad järgneda täiendavad abinõud veini suhtes kõrgema alammäära kehtestamiseks. Peale selle leiavad nad, et veini suhtes positiivse määra kehtestamine ei aitaks kuidagi lahendada siseturu probleeme, mille on põhjustanud maksumäärade väga suured erinevused kõrgeid ja madalaid aktsiisimäärasid kohaldavate liikmesriikide vahel.
60. Lõpuks leitakse, et veini maksustamisega suureneks sadade tuhandete väikeste veiniproduktide ja ametkondade halduskoormus veini tootvates liikmesriikides selliselt, et selle meetme ulatus oleks ebaproportsionaalne saadava tuluga. Kuna veiniproduktide allub nii veinituru ühise korralduse kui ka direktiivi 92/12/EMÜ raames rangetele kvaliteedi- ja turustamiskontrolli meetmetele, võib halduskoorem olla siiski eeldatust väiksem, eelkõige ühendusesisese turustamise osas.

61. Nagu ilmneb erinevatest ülalesitatud seisukohtadest, on veini maksustamine jätkuvalt väga vastuoluline ja poliitiliselt tundlik küsimus. Mõned veini mittetootvad liikmesriigid nõuaksid kõigi alkoholsete jookide suhtes kohaldatavate alammäärade muutmise korral positiivse aktsiisimäära kehtestamist veini suhtes. Teisalt on veini tootvad liikmesriigid reeglina jätkuvalt vastu minimaalse aktsiisimäära kehtestamisele veini suhtes.
62. Kui kehtivate alammäärade taseme muutmine näib olevat väga raske, tekib teine oluline küsimus. Täpsemalt see, kas on otstarbekas säilitada praegust aktsiisiga maksustatavate toodete järelevalvesüsteemi (süsteem, mille korral kaubad liiguvad aktsiisi peatamise korra alusel volitatud maksuladude vahel, tagatakse tagatiste esitamine, saatedokumendid jne) selliste toodete puhul nagu vein ja õlu, mille suhtes kohaldatakse vähemalt 10-s liikmesriigis 15-st või käesoleval hetkel 20-s liikmesriigis 25-st aktsiisimaksu, mille absoluuttase on madalam kui nende suhtes kohaldatav käibemaks.

3.5.3. Euroopa Liidu laienemine

63. Euroopa Liiduga 1. mail 2004. aastal ühinenud liikmesriigid kohaldavad juba alkoholsete jookide suhtes kehtivaid või kõrgemaid alammäärasid. Ka ülejäänud kandidaatriigid, kellega peetakse läbirääkimisi (Rumeenia ja Bulgaaria), ei ole taotlenud ühinemisejärgset üleminekuperioodi kehtivate alammäärade saavutamiseks. **Lisades B1–B4** on esitatud alkoholi ja alkoholsete jookide aktsiisimäärad 2004. aasta 1. mail EL-ga ühinenud liikmesriikides ja kandidaatriikides.

3.6. Uurimisperiood

64. Direktiivi 92/84/EMÜ artiklis 8 on sätestatud, et nõukogu vaatab iga kahe aasta järel komisjoni aruande alusel ning vajaduse korral komisjoni ettepanekul läbi kõnealuses direktiivis sätestatud aktsiisimäärad ning võtab pärast Euroopa Parlamendiga konsulteerimist ühehäälselt vastu vajalikud meetmed.
65. Komisjon on seisukohal, et kaheaastane ajavahemik on liiga lühike, et siseturu toimimist ning teisi komisjoni aruandes sisalduvaid küsimusi piisavalt põhjalikult uurida ning anda korralik ülevaade liikmesriikide õigusaktide võimalike muutuste hindamiseks. Nelja-aastane ajavahemik oleks sobivam hindamaks siseturu toimimist ja õigusaktide võimalike muudatuste tagajärgi. Tulenevalt sellest peaksid tulevased muudatusettepanekud ühenduses kehtiva alkoholi maksustamise raamistiku kohta hõlmama direktiivi 92/84/EMÜ artikli 8 muutmist, et sätestada aktsiisimäärade läbivaatamine kahe aasta asemel iga nelja aasta järel.

4. ALKOHOLSETE JOOKIDE SUHTES KOHALDATAVA AKTSIISIMAKSU STRUKTUUR

66. Kuigi direktiivi 92/84/EMÜ artiklis 8 sätestatud läbivaatamise nõue kohustab komisjoni esitama aruande ainult kõnealuses direktiivis sätestatud aktsiisimäärade kohta, leiab komisjon, et läbivaatamine võiks hõlmata ka maksustamise struktuuri muutusi, sest nimetatud küsimus on lähedalt seotud määrade küsimusega. See kehtib eelkõige alkoholsete jookide liigitamise kohta struktuuri käsitlevas direktiivis

(direktiiv 92/83/EMÜ) määratletud kategooriatesse. Käesoleva aruande koostamisele eelnenud konsultatsiooniprotsessi jooksul kerkis üles kolm küsimust:

- a) veini ja vahuveini erinev kohtlemine;
- b) tooteliikide määratlemiseks kasutatavate CN-koodide (tollinomenklatuuri koodide) kohandamine;
- c) toodete liigitamine aktsiisi eesmärkidel.

4.1. Veini ja vahuveini erinev kohtlemine

- 67. Praegu lubavad direktiivid 92/83/EMÜ ja 92/84/EMÜ kohaldada liikmesriikides veini ja vahuveini suhtes erinevaid määrasid. Nagu võib näha **lisa B1** esitatud tabelist, kasutavad seda võimalust hetkel 8 liikmesriiki (Iirimaa, Ühendkuningriik, Taani, Madalmaad, Belgia, Prantsusmaa, Saksamaa, Austria).
- 68. Praegu kohaldavad Saksamaa ja Austria veini suhtes 0%-list aktsiisimäära, kuid vahuveini suhtes suhteliselt kõrget aktsiisimäära. Belgias, Taanis, Prantsusmaal, Ühendkuningriigis, Iirimaa ja Madalmaades on vahuveini suhtes kohaldatav aktsiisimäär kõrgem kui veini suhtes kohaldatav (positiivne) määr (**vt lisa B1**). Lisaks kohaldavad neli liikmesriiki (Saksamaa, Belgia, Madalmaad, Austria) CO₂ sisaldavate vahesaaduste suhtes erinevat aktsiisimäära kui vahesaaduste suhtes, mis CO₂ ei sisalda (**vt lisa B3**).
- 69. Direktiivides sisalduv eristus lähtub asjaolust, et nimetatud liikmesriikides peetakse vahuveine ajalooliselt “luksustoodeteks”. Tekib küsimus, kas taoline eristus on endiselt põhjendatud, sest mõlemat toodet tarbitakse üha enam sarnastel puhkudel. Lisaks sisaldavad mõlemad tooteliigid veine, mida võib pidada “luksustoodeteks” ning ka väga odavaid tooteid (nt nii klassifitseeritud veinid kui ka lauaveinid).
- 70. Direktiivi 92/83/EMÜ artiklis 8 sätestatud vahuveinide mõiste võib põhjustada maksustamise seisukohalt ebavõrdseid tagajärgi. Artiklis 8 sätestatud määratluse kohaselt hõlmab mõiste “vahuvein” tooteid, mis “on villitud pudelitesse, mis on suletud seenekujuliste korkidega, mida hoiavad kinni seosed või kinnitused, või mille ülerõhk on süsinikdioksiidi sisalduse tõttu kolm baari või rohkem”. Mõlemaid kriteeriume võib pidada meelevaldseteks. Poolvahuveinide suhtes, mille ülerõhk on vaid veidi alla kolme baari, ei kohaldata vahuveinide suhtes kehtestatud aktsiisimäärasid ning need saavad kasu veini suhtes kohaldatavast madalamast (või isegi 0%-lisest) maksumäärast ainuüksi seeläbi, kui tootja kasutab pudeli sulgemiseks erinevat korki. Seega tekib küsimus, kas taoline eristus tuleks säilitada või kas vahuveini ja CO₂ sisaldavaid vahetooteid tuleks kohelda samamoodi nagu veini ja CO₂ sisalduseta vahetooteid.

4.2. Tooteliikide määratlemiseks kasutatavate CN-koodide (tollinomenklatuuri koodide) kohandamine

- 71. Eri liiki alkoholsete jookide määratlemisel viitab direktiiv 92/83/EMÜ üldjuhul CN-koodidele. Kõnealuse direktiivi artiklis 26 on sätestatud, et direktiivis viidatud CN-koodide all peetakse silmas direktiivi vastuvõtmise ajal (19. oktoober 1992) kehtinud koondnomenklatuuri koode. Liigitamise muutuste korral peavad ettevõtjad kasutama

liikmesriikide vahelise ning EL ja kolmandate riikide vahelise kaubavahetuse jaoks sama toote puhul erinevaid CN-kode. Selleks, et võtta arvesse CN-koodide ja tõlgenduste (nt harmoneeritud süsteemi selgitavate märkuste muudatused) võimalikke muudatusi ning lihtsustada nii ettevõtjate kui ka ametkondade olukorda, **tuleks viidata võimalikult ajakohastatud CN-koodide andmetele**. Selleks, et lihtsustada kehtivatele CN-koodidele viitamise ajakohastamist, kutsub komisjon liikmesriike avaldama arvamusi selle kohta, **kas taolised otsused tuleks edaspidi teha kooskõlas direktiivi 92/12/EMÜ artiklis 24 sätestatud menetlusega** (aktsiisikomitee menetlus, mida kohaldatakse energiatoodete suhtes kooskõlas direktiivi 2003/96/EÜ artikli 2 lõikega 5²²).

4.3. Toodete liigitamine aktsiisi eesmärkidel

72. Osas 4.2 soovitatud muudatused lihtsustaksid ettevõtjate ja ametkondade elu, kuid ei lahendaks probleeme seoses alkoholsete jookide liigitamisega direktiivis 92/83/EMÜ ette nähtud kategooriatesse. Kõnealuste kategooriate määratlused sisaldavad alati viidet CN-koodidele. Seega tuleb enne toote aktsiisiga maksustamise üle otsustamist lahendada esmalt selle tolliliigituse küsimus.
73. Nii ettevõtjad kui ka siseriiklikud ametkonnad on viimasel ajal juhtinud komisjoni talituste tähelepanu toodete liigitamisega seotud probleemidele, kaevates sama toote erineva liigituse ning sellest tulenevalt ka erineva maksustamise üle erinevates liikmesriikides. Enamik probleeme on seotud nende toodete eristamisega, mille CN-koodid jäävad vahemikku 2206 (sealhulgas muud kääritatud joogid) kuni 2208 (sealhulgas kanged alkoholised joogid). Harmoneeritud süsteemi selgitavad märkused rubriigi 2206 kohta lubavad lisada destilleeritud alkoholi "muudele kääritatud jookidele", täpsustamata lisatud koguse lubatud hulka. Liikmesriigid tõlgendavad seda väga erinevalt ning tulemuseks on olukord, kus sama toodet liigitatakse osades liikmesriikides "muude kääritatud jookide" või "vahesaaduste" hulka ning teistes liikmesriikides "kangete alkoholsete jookide" hulka.

Võimalikud lahendused

74. EL kehtivate aktsiisialaste õigusaktide (direktiiv 92/83/EMÜ) raames, kus alkoholsete jookide liigitamisel viidatakse peamiselt CN-koodidele, võib alkoholsete jookide erinevate liigitustega seotud probleemi lahendada vaid **tollieeskirjade ühtlasem tõlgendus ja kohaldamine kõnealuste toodete liigitamiseks tollinomenklatuuris**.
75. Tolli eesmärkidel võivad ettevõtjad saada kohalike tolliasutustelt siduvat tariifiinformatsiooni kolmandatest riikidest imporditud või sinna eksporditud toodete liigitamiseks. Siduv tariifiinformatsioon sisestatakse komisjoni hallatavasse andmebaasi ning see kehtib kõigis liikmesriikides. Kuigi siduvat tariifiinformatsiooni antakse lähtuvalt konkreetsest juhust ning see ei hõlma üldeeskirju toodete liigitamiseks tollinomenklatuuris, annab see ettevõtjatele ja ametkondadele mõningaid juhiseid ning võib aidata kaasa tollinomenklatuuri eeskirjade ühtlasemale rakendamisele CN-koodide liigitamise osas. Samas ei saa siduvat

²² Nõukogu 27. oktoobri 2003. aasta direktiiv 2003/96/EÜ, millega korraldatakse ümber energiatoodete ja elektrienergia maksustamise ühenduse raamistik (ELT L 283, 31.10.2003, lk 51).

tariifiinformatsiooni küsida toodete kohta, mille vastu tollil puudub huvi (nt EL-s toodetud uued tooted, mida turustatakse vaid EL-siseselt). Selleks, et tõsta siduva tariifiinformatsiooni väärtust aktsiisi seisukohalt, tuleks kaaluda võimalust, mille kohaselt saaksid ettevõtjad küsida kohalike tolliasutustelt siduvat tariifiinformatsiooni aktsiisiga maksustatavate toodete kohta, mida ei kavatseta importida ega eksportida. See nõuaks asjaomaste tollisätete muutmist.²³

76. Nagu eespool viidatud, väljastavad tolliasutused siduvat tariifiinformatsiooni ettevõtjate taotluse alusel igal üksikjuhul eraldi. Selleks, et kehtestada selgemad üldeeskirjad alkoholsete jookide liigitamiseks tollinomenklatuuris, on moodustatud töörühm komisjoni talituste ja mitme liikmesriigi tolliasutuste liikmetest. Kõnealune töörühm püüab eelkõige eristada selgelt eristada CN-koode 2206 ja 2208 määratlust. See on väga keerukas küsimus ning uurimine ei pruugi anda kiireid tulemusi. Lisaks ei tohiks jätta tähelepanuta asjaolu, et uued tollieeskirjad alkoholsete jookide liigitamiseks tollinomenklatuuris ei avalda aktsiisi kohaldamise seisukohast mingit mõju enne kui direktiivi 92/83/EMÜ artiklis 26 sätestatud viidet CN-koodidele ei ole lõikes 71 kirjeldatud viisil ajakohastatud. Ning lõpetuseks, tollinomenklatuuri liigitamisel ei võeta – ega tohikski võtta – arvesse kõnealuse liigitamise tagajärgi toote liigitamisele aktsiisi eesmärkidel ning teatavate toodete aktsiisi eesmärgil liigitamise suhtes võib see põhjustada ka soovimatuid tagajärgi.
77. Seega on komisjon arvamusel, et tuleks kaaluda ka **radikaalsemaid lahendusi, muutes alkoholsete jookide liigitamist aktsiisi eesmärkidel vähem sõltuvaks tollinomenklatuuri liigitusest.**
78. Esimene võimalus oleks määratlada aktsiisiga maksustatavate toodete kategooriad ümber sõnaliste kirjelduste kaudu, ilma CN-koodidele viitamata, sarnaselt direktiivis 95/59/EÜ sätestatud tubakatoodete määratlustele. Samas võib see osutuda äärmiselt keerukaks ülesandeks, arvestades alkoholsete jookide turul pakutavate toodete valikut. Lisaks tuuakse pidevalt turule uusi tooteid, millega võivad kaasneda uued liigitamisprobleemid.
79. Teine võimalus oleks ühendada tollikoodid ja direktiiviga 92/83/EMÜ ettenähtud lisaabinõud. Taolised aktsiisi eesmärkidel kohaldatavad lisaabinõud, nagu kääritatud jookidele lisatava destilleeritud alkoholi suurim lubatud kogus, mida võib kasutada “muude kääritatud jookide” või “vahesaaduste” puhul, võiksid aidata eristada eri liiki alkoholitooteid juhul, kui CN-koodide kohaldamine üksi ei anna maksustamise eesmärgil üheseid või rahuldavaid tulemusi. Taoliste eeskirjade praktiline rakendamine võib osutuda üsna raskeks, sest tootes sisalduva etanooli päritolu määramine võib olla keerukas ja/või kallis.
80. Lõpuks tuleks kaaluda uue alkoholsete jookide kategooria kasutuselevõttu, kuhu kuuluvad “muud kääritatud joogid”, millele on lisatud alkoholi. Jättes muutmata direktiivis 92/83/EMÜ sätestatud kehtivad veini, õlle ja etanooli määratlused, aktsiisimäärad ja nende arvestamise alused, võiks “muid kääritatud jooke” (CN-kood 2206) maksustada lähtuvalt nende alkoholisisaldusest. Direktiivi 92/83/EMÜ artikli 3

²³ Ühenduse tolliseadustiku kehtestamist käsitleva nõukogu 12. oktoobri 1992. aasta määruse (EMÜ) nr 2913/92 artikkel 12 ja ühenduse tolliseadustiku rakendussätete artiklid 5–14 (komisjoni määrus (EMÜ) nr 2454/93, 2. juuli 1993, millega kehtestatakse rakendussätted nõukogu määrusele (EMÜ) nr 2913/92).

lõikes 2 esitatud näite kohaselt võiks liikmesriikidel lubada samuti taoliste jookide liigitamist kategooriatesse, millest igaüks hõlmaks kõige enam kahe kuni kolme alkoholikraadi suurust vahemikku ning kohaldada samasse kategooriasse kuuluvate jookide hektoliitri suhtes samasugust aktsiisimäära. Kõnealuste toodete EL-sisene alammäär võiks olla määratletud lineaarselt või progressiivselt, vastavalt toote alkoholisisalduse suurenemisele. Nimetatud lahendus võimaldaks liikmesriikidel maksustada võrdselt võrreldavaid tooteid (kääritatud tooteid, millele on lisatud alkoholi), lähtuvalt nende alkoholisisaldusest, mis vähendaks vajadust eristada selgelt CN-koodide 2206 ja 2208 alla kuuluvaid tooteid. Tuleks märkida, et praegune "muude kääritatud jookide" määratlus jääks muutmata ning praegu kõnealuse määratluse alla kuuluvaid tooteid (nt siider või pirnisiider) maksustataks endiselt sarnaselt veinile vastavalt direktiivi 92/83/EMÜ artiklile 15.

Järeldused

81. Alkohoolsete jookide aktsiisimaksu käsitlevad EL õigusaktid, mis võeti vastu 1992. aastal EL-siseste maksupiiride kaotamise hõlbustamiseks, on püsinud vastuvõtmise ajast muutumatuna. Selle eesmärgiks oli kehtestada tollal siseturu toimimiseks vajalikuks peetud alamnõuded. Nimetatud kontekstis peab nõukogu andma komisjoni aruande põhjal olukorrale regulaarselt hinnangu.
82. Käesolevas aruandes, mis on teine selleteemaline aruanne pärast siseturu loomist, on rõhutatud paljude liikmesriikide mitmeid jätkuvalt probleeme seoses siseturu toimimisega. Kirjeldatud probleemide põhjuseks on mõnikord toodete liiga kõrge maksukoormus võrreldes nende alusväärtusega ning asjaolu, et liikmesriikide kohaldatavad aktsiisimäärad on väga erinevad. Täiendav ühtlustamine võiks aidata oluliselt kaasa kõnealuste probleemide lahendamisele.
83. Võttes arvesse kõnealuse küsimuse keerukust ja mitmeid poliitiliselt tundlikke aspekte, sealhulgas ka asutamislepingu üldeesmärgi ning piirkondlikke, maaeluga seonduvaid ja kultuurilisi tegureid, ei ole käesolevale aruandele lisatud direktiivi ettepanekut. Käesoleval hetkel on aruande eesmärgiks alatatada laiem arutelu nõukogus, Euroopa Parlamendis ja Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitees. Komisjon otsustab kõnealuse arutelu tulemuste põhjal, kas esitada ettepanekud mõne või kõigi kõnealuses aruandes tõstatatud küsimuste osas.

LISA A

Alkohoolsete jookide, tubakatoodete ja mineraalõlide suhtes kohaldatavatest aktsiisimaksudest (aastal 2001) saadud absoluutne tulu protsendimäärana kogu aktsiisitulust ning protsendimäärana SKT-st

	GDP in million EUR	Excise duty receipts										
		In million EUR				As a % of total excise receipts			As a % of GDP			
		Total	Mineral oil	Tobacco products	Alcoholic drinks	Mineral oil	Tobacco products	Alcoholic drinks	Total	Mineral oil	Tobacco products	Alcoholic drinks
B	254.282	5.235	3.387	1.275	573	64,7%	24,4%	10,9%	2,06%	1,33%	0,50%	0,23%
DK	177.840	4.418	2.819	1.019	580	63,8%	23,1%	13,1%	2,48%	1,58%	0,57%	0,33%
D	2.071.200	54.806	39.331	12.025	3.450	71,8%	21,9%	6,3%	2,65%	1,90%	0,58%	0,17%
EL	130.927	4.558	2.283	2.006	269	50,1%	44,0%	5,9%	3,48%	1,74%	1,53%	0,21%
E	651.641	15.340	9.450	4.798	1.091	61,6%	31,3%	7,1%	2,35%	1,45%	0,74%	0,17%
F	1.463.722	33.549	22.780	8.190	2.578	67,9%	24,4%	7,7%	2,29%	1,56%	0,56%	0,18%
IRL	114.479	3.326	1.375	1.142	809	41,3%	34,3%	24,3%	2,91%	1,20%	1,00%	0,71%
I	1.220.147	32.602	24.412	7.444	746	74,9%	22,8%	2,3%	2,67%	2,00%	0,61%	0,06%
L	21.510	974	597	347	30	61,3%	35,6%	3,1%	4,53%	2,78%	1,61%	0,14%
N	429.172	7.746	5.223	1.677	846	67,4%	21,6%	10,9%	1,80%	1,22%	0,39%	0,20%
A	211.857	4.406	2.876	1.234	296	65,3%	28,0%	6,7%	2,08%	1,36%	0,58%	0,14%
P	122.978	3.575	2.228	1.100	247	62,3%	30,8%	6,9%	2,91%	1,81%	0,89%	0,20%
FIN	135.791	4.152	2.264	588	1.300	54,5%	14,2%	31,3%	3,06%	1,67%	0,43%	0,96%
S	244.905	6.577	4.540	807	1.230	69,0%	12,3%	18,7%	2,69%	1,85%	0,33%	0,50%
UK	1.596.986	59.113	35.454	12.489	11.169	60,0%	21,1%	18,9%	3,70%	2,22%	0,78%	0,70%
EU	8.847.436	240.377	159.019	56.141	25.216	66,2%	23,4%	10,5%	2,72%	1,80%	0,63%	0,29%

ET

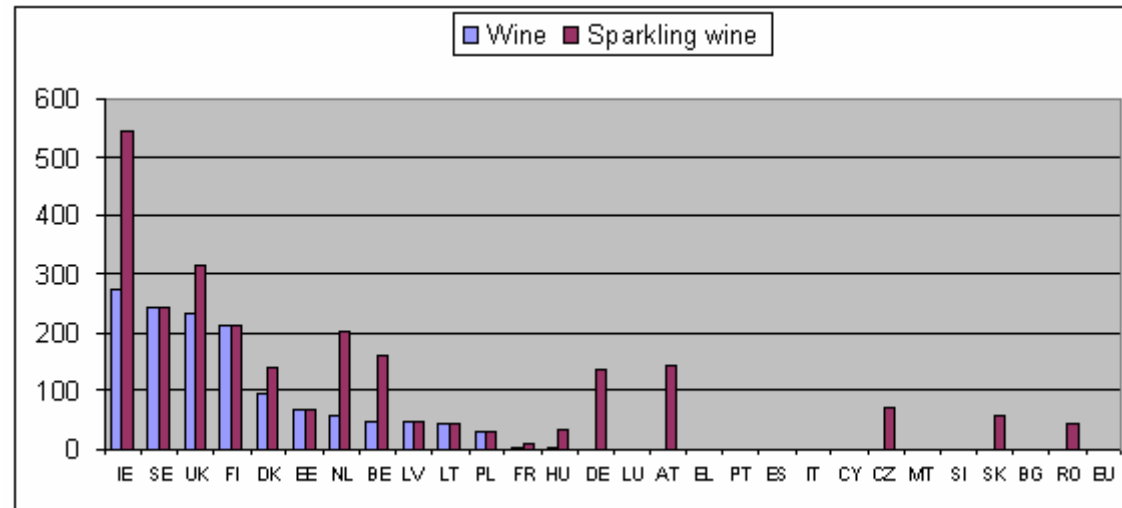
ET

LISA B1

Veini ja vahuveini suhtes kohaldatavad aktsiisimäärad (1.5.2004)

Member States	Wine Rate In	Sparkling wine EUR per hl
IE	273	546
SE	243	243
UK	232	313
FI	212	212
DK	95	142
EE	67	67
NL	59	201
BE	47	161
LV	46	46
LT	44	44
PL	29.8	29.8
FR	3,4	8,4
HU	3,2	36
DE	0	136
LU	0	0
AT	0	144
EL	0	0
PT	0	0
ES	0	0
IT	0	0
CY	0	0
CZ	0	73
MT	0	0
SI	0	0
SK	0	58
Candidate countries		
BG	0	0
RO	0	42
EU	0	0

Excise duty rates applied to wine and sparkling wine (1/5/2004)

ET

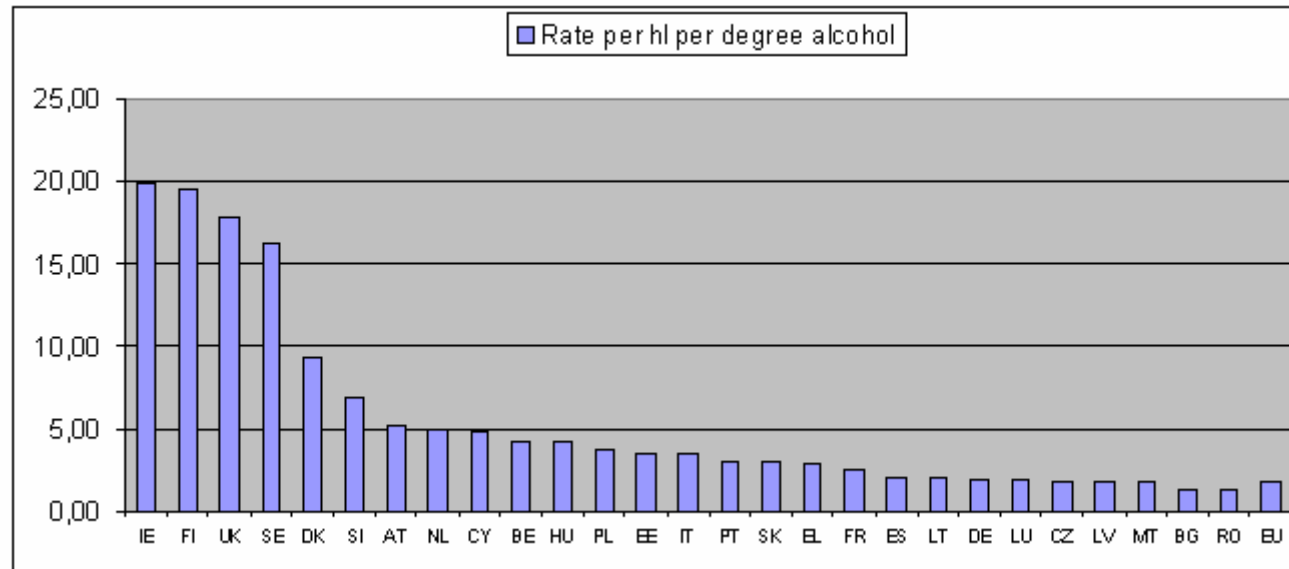
ET

LISA B2

Õlle suhtes kohaldatavad aktsiisimäärad (1.5.2004)

Member States	In EUR per hl per degree alcohol ⁽¹⁾⁽²⁾	In EUR per litre of beer at 5°	
IE	19,87	0,99	
FI	19,45	0,97	
UK	17,87	0,89	
SE	16,18	0,81	
DK	9,31	0,47	
SI	6,98	0,35	
AT	5,20	0,26	
NL	5,02	0,25	
CY	4,79	0,24	
BE	4,28	0,21	
HU	4,14	0,21	
PL	3,75	0,19	
EE	3,52	0,18	
IT	3,48	0,17	
PT	3,04	0,15	
SK	3,03	0,15	
EL	2,83	0,14	
FR	2,60	0,13	
ES	2,03	0,10	
LT	2,03	0,10	
DE	1,98	0,10	
LU	1,98	0,10	
CZ	1,88	0,09	
LV	1,88	0,09	
MT	1,87	0,09	
Candidate countries			
BG	1,35	0,07	
RO	1,37	0,07	
EU	1,87	0,09	
⁽¹⁾ Rate applied on beer of an actual alcoholic strength of 5% by volume			
⁽²⁾ For Member States taxing beer per degree Plato, conversion into degree alcohol has been made assuming that 1 degree alcohol equals 2,5 degree Plato			

Õlle suhtes kohaldatavad aktsiisimäärad (1.5.2004)

ET

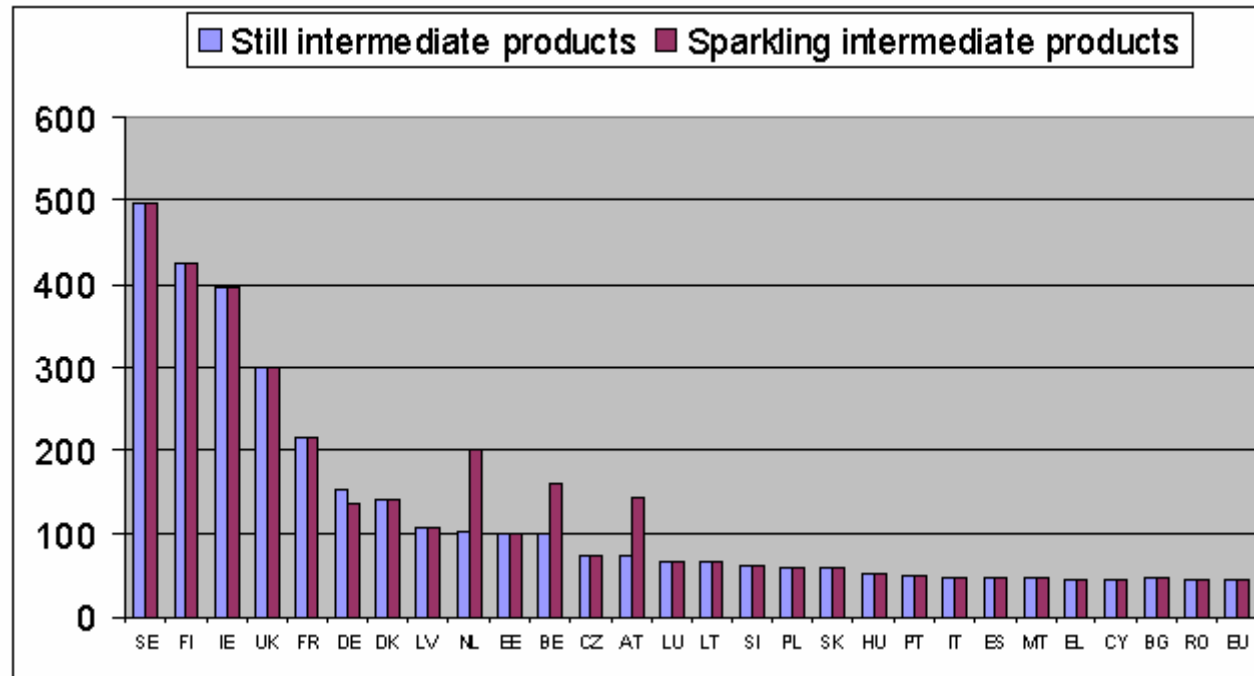
ET

LISA B3

Vahesaaduste suhtes kohaldatavad aktsiisimäärad (1.5.2004)

Member States	Still intermediate products	Sparkling intermediate products
	Rate in EUR per hl	
SE	497	497
FI	424	424
IE	396	396
UK	300	300
FR	214	214
DE	153	136
DK	142	142
LV	108	108
NL	103	201
EE	102	102
BE	99	161
CZ	73	73
AT	73	144
LU	67	67
LT	67	67
SI	64	64
PL	60	60
SK	58	58
HU	52	52
PT	51	51
IT	50	50
ES	49	49
MT	47	47
EL	45	45
CY	45	45
Candidate countries		
BG	46	46
RO	45	45
EU	45	45

Vahesaaduste suhtes kohaldatavad aktsiisimäärad (1.5.2004)

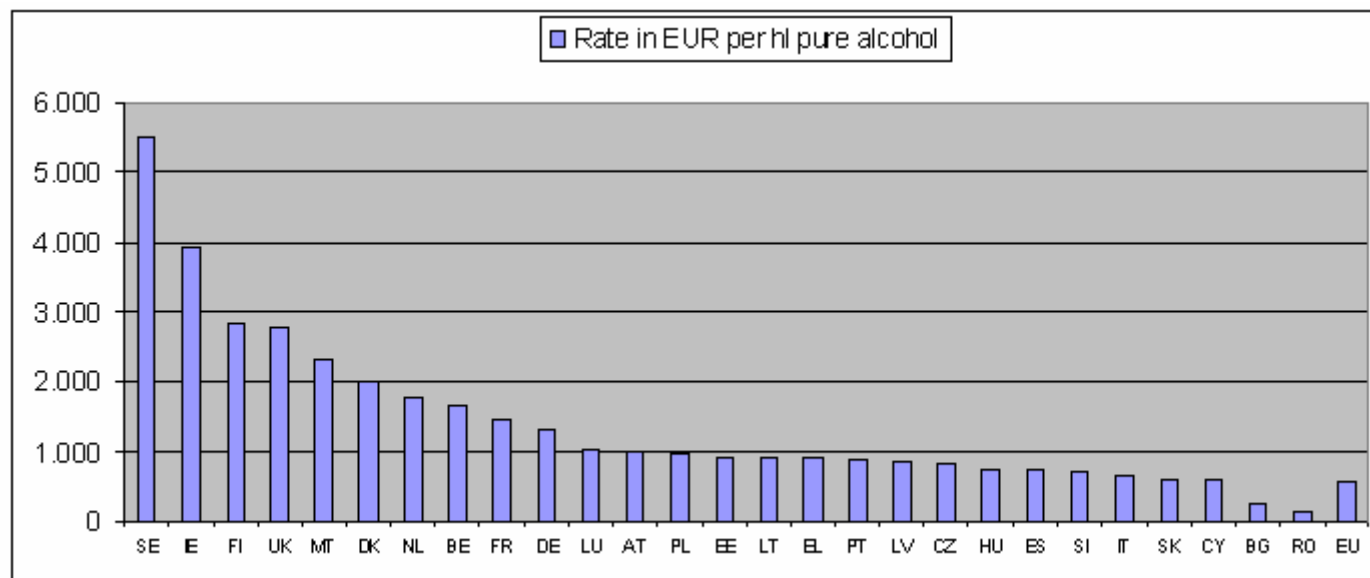

LISA B4

Etanooli ja kangete alkoholsete jookide suhtes kohaldatavad aktsiisimäärad (1.5.2004)

	Rate in EUR per hl pure alcohol	Rate in EUR per litre of spirits at 40°
Member States		
SE	5.519	22,1
IE	3.925	15,7
FI	2.825	11,3
UK	2.776	11,1
MT	2.332	9,3
DK	2.020	8,1
NL	1.775	7,1
BE	1.661	6,6
FR	1.450	5,8
DE	1.303	5,2
LU	1.041	4,2
AT	1.000	4,0
PL	963	3,9
EE	927	3,7
LT	927	3,7
EL	908	3,6
PT	881	3,5
LV	847	3,4
CZ	831	3,3
HU	756	3,0
ES	740	3,0
SI	707	2,8
IT	645	2,6
SK	606	2,4
CY	599	2,4
Candidate countries		
BG	257	1,0
RO	150	0,6
EU	550	2,2

Etanooli ja kangete alkoholsete jookide suhtes kohaldatavad aktsiisimäärad (1.5.2004)

ET

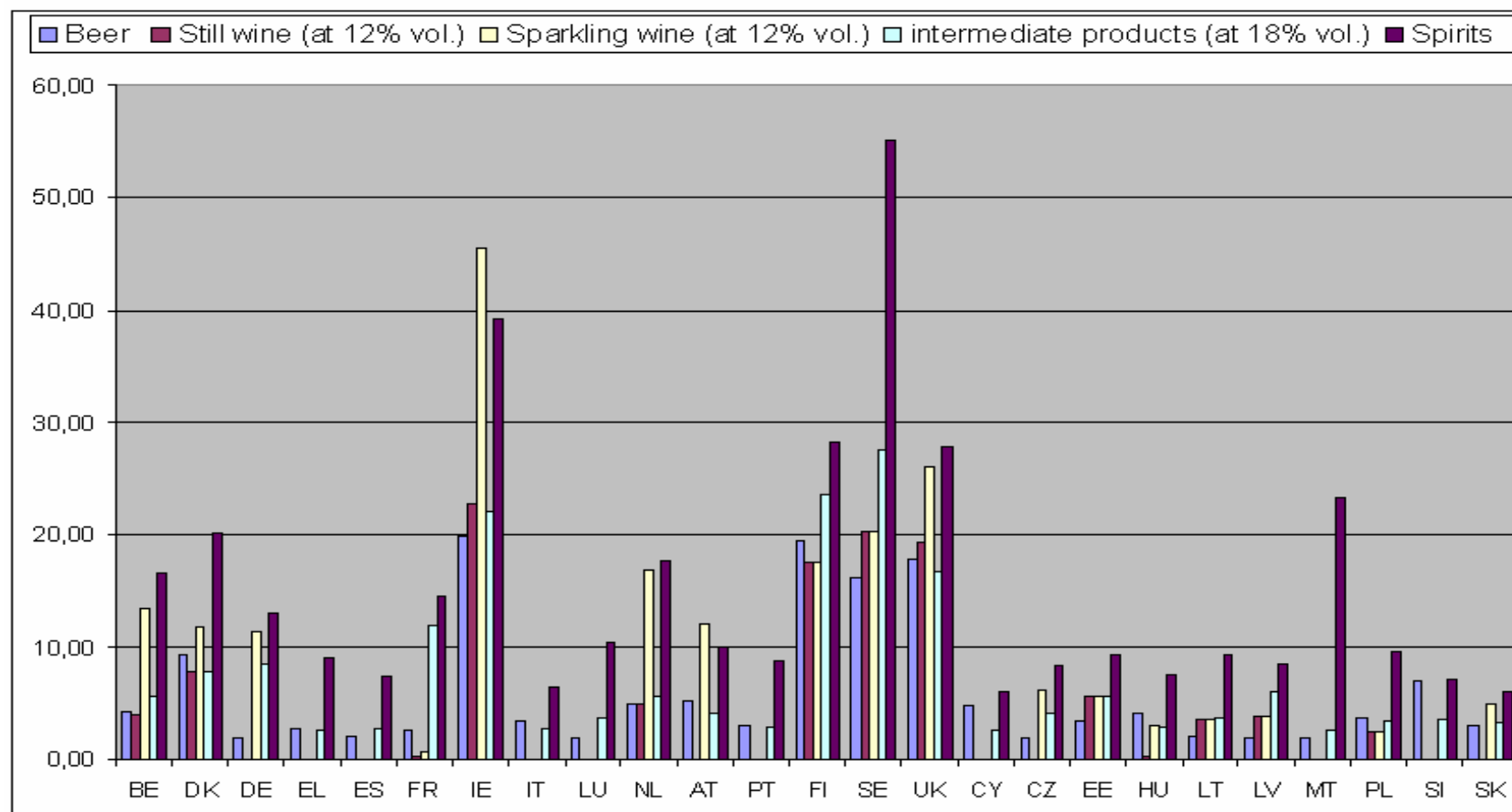
ET

LISA C

**Liikmesriikide poolt kohaldatavad aktsiisimäärad hektoliitri ja alkoholisisalduse kohta (eurodes)
(1.5.2004)**

Member State	Beer	Still wine (at 12% vol.)	Sparkling wine (at 12% vol.)	intermediate products (at 18% vol.)	Spirits
BE	4,28	3,92	13,42	5,51	16,61
DK	9,31	7,92	11,83	7,89	20,20
DE	1,98	0	11,33	8,50	13,03
EL	2,83	0	0	2,50	9,08
ES	2,03	0	0	2,75	7,40
FR	2,60	0,28	0,70	11,89	14,50
IE	19,87	22,75	45,50	22,01	39,25
IT	3,48	0	0	2,75	6,45
LU	1,98	0	0	3,72	10,41
NL	5,02	4,92	16,75	5,70	17,75
AT	5,20	0	12,00	4,06	10,00
PT	3,04	0	0	2,85	8,81
FI	19,45	17,66	17,66	23,56	28,25
SE	16,18	20,25	20,25	27,61	55,19
UK	17,89	19,33	26,08	16,66	27,76
CY	4,79	0,00	0,00	2,50	5,99
CZ	1,88	0,00	6,12	4,08	8,31
EE	3,52	5,54	5,54	5,68	9,27
HU	4,14	0,26	2,99	2,89	7,56
LT	2,03	3,63	3,63	3,70	9,27
LV	1,88	3,85	3,85	5,99	8,47
MT	1,87	0,00	0,00	2,59	23,32
PL	3,75	2,48	2,48	3,32	9,63
SI	6,98	0,00	0,00	3,54	7,07
SK	3,03	0,00	4,85	3,23	6,06

Liikmesriikide poolt kohaldatavad aktsiisimäärad hektoliitri ja alkoholisisalduse kohta (eurodes)(1.5.2004)

ET

ET